

SÁMEDIGGI SÁMEDIGGE SAEMIEDIGKIE SAMETINGET

MØTEBOK 2/ 96

VEDTAKSDEL

SIDE: 1

Tid: 21. mai 1996 kl. 09.00 - 12.00, 15.00 - 18.10
22. mai 1996 kl. 09.00 - 12.00, 15.00 - 19.30
23. mai 1996 kl. 09.00 - 12.00, 13.30 - 20.15

Sted: Miljøbygget, Tana bru, Deatnu / Tana

Representanter:

1. Olav M. Dikkanen	21. Geir Tommy Pedersen
2. Magnhild Mathisen	22. Sven Roald Nystø
3. Berit Ranveig I. Nilssen	23. Margreta Påve Kristiansen
4. Steinar Pedersen	24. Aage Pedersen
5. Marianne Balto Henriksen	25. Olav Andersen
6. Hartvik Hansen	26. Anders Oskal
7. Ragnhild Nystad	27. Inger-Ann Fossli
8. Egil Olli	28. Magne A. S. Huuva
9. John Henrik Eira	29. Per Solli
10. Ole Henrik Magga	30. Roger Pedersen
11. Heaika Skum	31. Ing-Lill Pavall
12. Inger Anne S. Gaup	32. Amund Eriksen
13. Peder Mathisen	33. Nils O. Nilsen
14. Alf Edvard Nystad	34. Jarle Jonassen
15. Jens Petter Olsen	35. Åsta Vangberg
16. Tore Bongo	36. Odd Kappfjell
17. Terje K. Haugen	37. Máret Guhttor
18. Ingar Eira	38. Johan Mikkel Sara
19. Mary Mikalsen Trollvik	39. Berit Johnskareng
20. Eilif O. Larsen	

Følgende representanter hadde permisjon:

Representant nr. 1	Olav M. Dikkanen
Representant nr 3	Berit Ranveig I. Nilssen
Representant nr 5	Marianne Balto Henriksen
Representant nr 16	Tore Bongo
Representant nr 25	Olav Andersen 21.05.96, kl.09.00-15.30
Representant nr 18	Ingar Eira 23.- 24.05.96
Representant nr 23	Margreta Påve Kristiansen f.o.m 23.05.96 kl. 15.30
Representant nr 31	Ing-Lill Pavall f.o.m 23.05.96 kl. 16.30
Representant nr 21	Geir Tommy Pedersen f.o.m 22.05.96 kl.12.00
Representant nr 19	Mary Mikalsen Trollvik f.o.m 23.05.96 kl.14.00
Representant nr 10	Ole Henrik Magga f.o.m 23.05.96 kl.16.00
Representant nr 8	Egil Olli f.o.m 23.05.96 kl.16.00
Representant nr 29	Per Solli f.o.m 23.05.96 kl.16.15
Representant nr 30	Roger Pedersen f.o.m 23.05.96 kl.15.00
Representant nr 7	Ragnhild Nystad f.o.m 23.05.96 kl.16.00
Representant nr 22	Sven Roald Nystø f.o.m 23.05.96 kl.16.00

Representant nr 27 Inger-Ann Fosli f.o.m 23.05.96 kl.15.30
Vararepresentant Inger A. Skum f.o.m 23.05.96 kl. 16.30

Følgende vararepresentanter tok sete:

Inger A. Skum for avdøde representant nr 24 Aage Pedersen
Øystein Ballari for representant nr 1 Olav M. Dikkanen
Viktor Trosten for representant nr 5 Marianne Balto Henriksen
Anne Lise Varsi Solbakk for representant nr 16 Tore Bongo
Idun Meli for representant nr 18 Ingar Eira
Rolf Arthur Johansen for representant nr 21 Geir Tommy Pedersen
Wenche Ellingsen for representant nr 3 Berit Ranveig I. Nilssen, f.o.m. 22.05.96

- SAK 15/96 KONSTITUERING**
- navneopprop, permisjoner, innkalte vararepresentanter
- godkjenning av innkalling og saksliste
- SAK 16/96 REGLER FOR PROTOKOLLERING OG EKSPEDISJON AV SAKER SOM BEHANDLES I SAMETINGETS PLENUM**
- SAK 17/96 SAMETINGSRÅDETS BERETNING OM VIRKSOMHETEN, HERUNDER REFERATSAKER**
- SAK 18/96 SPØRSMÅL TIL SAMETINGSRÅDET I.H.T. FORRETNINGSORDEN**
- SAK 19/96 KUNNGJØRING AV NYE SAKER**
- SAK 20/96 SAMISKE LÆREPLANER**
- SAK 21/96 HANDLINGSPLAN FOR SAMISKE KYST- OG FJORDOMRÅDER 1997 - 2001**
- SAK 22/96 FORSKRIFTER FOR UTBETALING AV GODTGJØRELSE TIL SAMETINGETS REPRESENTANTER OG MEDLEMMER I UNDERLIGGENDE RÅD - REVIDERING**
- SAK 23/96 SAMLET PLAN FOR SAMISKE KULTURHUS**
- SAK 24/96 STØTTEORDNINGER FOR SAMISK PRESSE - EVALUERINGSRAPPORT**
- SAK 25/96 REINDRIFSAVTALEN 1996-97**
- SAK 26/96 MELDING OM REINDRIFT 1994**
- SAK 27/96 SAMISK PARLAMENTARISK SAMARBEID**
- SAK 28/96 FORSKRIFTER FOR STØTTE TIL SAMISKE KULTURORGANISASJONER**
- SAK 29/96 NY RESSURS - SAMISK FORVALTNING**
-

Sak 15/96 KONSTITUERING

- navneopprop, permisjoner, innkalte vararepresentanter

- godkjenning av innkalling og saksliste

a) Godkjenning av innkalling

Vedtak: Innkallingen av 26. april 1996 ble enstemmig godkjent

b) Godkjenning av saksliste

Vedtak: Sakslisten som fulgte innkallingen ble enstemmig godkjent.

SAK 16/96 REGLER FOR PROTOKOLLERING OG EKSPEDISJON AV SAKER SOM BEHANDLES I SAMETINGETS PLENUM**Dokumenter:**

- Sametingets forretningsorden - fastsatt av Sametinget 8. februar 1994
- Forslag fra Senterpartiets Sametingsgruppe til endringer i Sametingets forretningsorden - telefax av 7. april 1994
- Forslag fra NSR's gruppe til endringer i Sametingets forretningsorden - telefax av 28.4.94

Sametinget fattet følgende vedtak:**REGLER FOR POTOKOLLERING OG EKSPEDERING AV SAKER SOM BEHANDLES I SAMETINGETS PLENUM**

Fastsatt av Sametinget i møte 21. - 24. mai 1996.

§ 1 Protokollering av forhandlingene

Forhandlingsprotokollen skal inneholde følgende:

Generelle krav:

- a) Tid for møtet, dato og klokkeslett for møtestart og avslutning på hver sekvens; formiddags- og ettermiddagsmøte.
- b) Møtested
- c) Angivelse av tilstedeværende representanter, innvilgede permisjoner og møtende vararepresentanter. Tidsrom for permisjoner og møtende vararepresentanter registreres.
- d) Saksliste refereres
- e) Hver side skal nummereres fortløpende og undertegnes av protokollførerne
- f) Hele protokollen skal undertegnes av tilstedeværende medlemmer av møtelederskapet og eventuelle fungerende varamedlemmer ved møtets avslutning.

Hver sak skal påbegynnes på ny side og inneholde følgende opplysninger:

SAK nr/år "OVERSKRIFT"

I. Dokumenter

- Opplisting over de dokumenter som ligger til grunn for behandling av saken

II. Innleverte forslag

- Sametingsrådets innstilling og alle innleverte forslag skal refereres i sin helhet.

III. Votering

- Før voteringen starter skal møtelederen referere antall tilstedeværende representanter, og antall protokolleres
- Før avstemning skal møteleder referere avstemnings rekkefølge på forslagene. Avstemnings rekkefølge skal protokolleres.
- Forslag som trekkes tilbake angis.
- En angivelse av tidspunkt når saken ble avsluttet; dato og klokkeslett.

IV. Eventuell protokolltilførsel

- Føres inn i protokollen

V. Taleliste

- En kronologisk liste over representanter som har hatt ordet i saken

VI. Sametingets vedtak etter voteringen er følgende:

- En sammenstilling av Sametingets flertallsvedtak.

§2 Underretning om vedtak

Sametingets president skal sørge for at underretning om vedtak blir sendt til rette vedkommende uten unødig opphold.

Oversendelsen skal skje på følgende måte:

1. Det lages et **følgeskriv** hvor Sametingets flertallsvedtak refereres, eller med henvisning til hvilke punkter (romertall) i protokollen flertallsvedtaket fremgår; jf. neste punkt.
2. Alle sider i forhandlingsprotokollen i vedkommende sak vedlegges følgeskrivet både på samisk og norsk.
3. På anmodning kan administrasjonen sende særutskrift av en enkelt sak med kun Sametingets vedtak i vedkommende sak på det språket vedkommende ønsker.

SAK 17/96 SAMETINGSRÅDETS BERETNING OM VIRKSOMHETEN, HERUNDER REFERATSAKER**I. Sametingets president Ole Henrik Magga orienterte om rådets virksomhet.****II. Innleverte merknader og forslag**

Fra Jens Petter Olsen:

Pkt. 5.1: Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder - Informasjonsmøter

Sametinget er tilfreds med at det gjennomføres informasjonsopplegg i Sametingets regi - f. eks. slik det har skjedd i forbindelse med handlingsprogrammet for de samiske kyst- og fjordområder.

Sametinget ber om at det i forbindelse med slike fremtidige opplegg, blir lagt opp til at Sametingsrepresentantene i kretsen trekkes aktivt med.

Fra AP's sametingsgruppe v/Per Solli:

Forslag til pkt. 5.2. Møte med politisk ledelse i Fiskeridepartementet.

Situasjonen innen fiskeriene er meget vanskelig.

Sametinget mener derfor at det er helt nødvendig å styrke tingets egen kompetanse på fiskerisektoren. En fiskerirådgiverstilling må derfor opprettes så snart som mulig.

Sametinget ber derfor Sametingsrådet gjennomgå budsjettet for 1996, med sikte på innsparinger som kan gi grunnlag for å opprette en slik stilling inneværende år.

Fra AP's sametingsgruppe v/Per Solli:

Forslag til pkt. 2.3 Inntektssystemutvalget (Rattsø-utvalget)

Sametinget ber Sametingsrådet være maksimalt aktiv i forhold til kommunenes økonomi, slik at samekommunenes vilkår ikke forverres. En forverring på dette feltet vil ha klart negative virkninger for samisk kultur og samfunnsliv.

Sametinget vil særlig peke på at de samiske kommunene og de aktuelle fylkeskommunene, må sikres særlige øremerkede tilskudd, for å dekke de ekstraavgiftene som påløper blant annet i forbindelse med tospråklighet, samisk kultur og samfunnsliv.

Fra Steinar Pedersen, AP's sametingsgruppe:

Forslag til pkt. 2.6 Sjølaksefiske

Sametinget merker seg at Sametingsrådet beklager andre offentlige organers behandling av sjølaksefisket.

Imidlertid er det en kjensgjerning at Sametingsrådet selv har vist en svært passiv holdning når det gjelder å fremme sjølaksefiskernes interesser.

Sametingsrådet har nemlig to år på rad unnlatt å uttale seg om de konkrete høringsforslag som er kommet fra Direktoratet for Naturforvaltning. Dermed har man dessverre selv satt seg utenfor mulighetene for å øve innflytelse på vegne for sjølaksefisket.

Sametinget ber derfor Sametingsrådet endre rutinene, slik at man virkelig er på banen selv, når avgjørelsene skal treffes. Det gjør man blant annet ved å komme med innspill i de ordinære høringsrundene om sjølaksefisket.

IV. Sametingets vedtak

Sametingsrådets beretning med merknadene ble tatt til etterretning.

SAK 18/96 SPØRSMÅL TIL SAMETINGSRÅDET I.H.T. FORRETNINGSORDEN

Spørsmål fra Berit Ranveig Nilssen:

Angående opplæringskontoret i Duodji-Øst.

Lærlingeordningen for 10 duodji-lærlinger fra Nesseby, Tana og Karasjok er i ferd med å rakne pga. økonomiske problemer. Videre vil 3 tilsatte i praksisplasser, 2 kontormedarbeidere og 1 regnskapsmedarbeider måtte slutte.

Støtte om midler fra Samisk næringsråd er avslått, og konsekvensene er at opplæringskontoret må stenge dørene i slutten av juni d.å., og de lærlingene som er knyttet til ordningen må slutte.

Duodji-prosjektet og lærlingeopplegget er helt spesielt, og arbeidet med å få duodji-faget erklært verneverdig, er i ferd med å lykkes.

Da opplæringskontoret og lærlingeplassene ble opprettet, skjedde de gjennom støtte fra Samisk utviklingsfond og fra andre offentlige instanser.

Hva kan Sametingsrådet gjøre for at lærlingeordninga i duodji kan ha en fremtid, slik at prosjektet IKKE MÅ avsluttes?

Sametingsrådets svar:

Samisk næringsråd er delegert ansvaret for fordeling av støtte til duodji over kap.0540 - post 70.5. Næringsrådet har den 15. april d.å. i sak SN 044/96 fordelt støtten for 1996. Søknad om støtte om midler på kr. 401.000,- til drift av opplæringskontoret i duodji-øst i Varangerbotn, ble i denne saken avslått. Dette med følgende begrunnelse;

" ... Opplæringskontoret for duodji er opprettet for å tilrettelegge for fagopplæring i duodji samt å koordinere, samordne og formidle kontakt mellom bedrifter/utøveres opplæring av lærlinger. Denne virksomheten gjøres i henhold til Lov om fagopplæring og Lov om voksenopplæring.

Etter retningslinjenes bestemmelser for tilskudd til duodji kan det ikke gis støtte til etablering og drift av opplæringskontorer i duodji."

Opplæringskontoret i duodji - øst klager på vedtaket i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Klagen behandles i Samisk næringsråd den 26. juni d.å.

Sametingsrådet viser til ovennevnte og vil ikke i nåværende fase gå inn på noen diskusjon om Samisk næringsråds behandling, da saken er under ordinær klagebehandling i sametingssystemet.

Imidlertid vil Sametingsrådet ut fra en generell vurdering påpeke at Samisk næringsråd har fordelt 3,6 mill. kr i driftsstøtte til duodjilag og husflidsorganisasjoner for 1996. I tillegg har rådet i 1995 gitt fondsstøtte på 0,9 mill. kr. til investeringer i verksted og maskiner m.m, og 2.2 millioner over næringskombinasjonsprosjektet til driftstilskudd og etableringsstipend. Samlet sett har det dermed gjennom sametingssystemet blitt fordelt en støtte til duodji på kr. 6,9 millioner kroner.

Ut fra Sametingsrådets vurdering bidrar dette til at Sametingets målsetting overfor ivaretagelse av duodji som en viktig samisk kulturfaktor, slik det er formulert i Sametingsplanen, et stykke på vei er oppfylt ut fra de midler tinget i dag har til rådighet.

Sametingets vanskelighet er imidlertid at vi ikke disponerer midler til opplæring. Problemet for denne ordningen er bl.a. at en ikke kan forvente at bedriftene står for de økonomiske kostnader slik som i mange andre sammenhenger.

Spørsmål fra Samegruppa v/Hartvik Hansen:

Bruk av tospråklighetsmidler

I det siste har det i media vært en debatt om bruken av tospråklighetsmidler og Samegruppa mener det er nødvendig med en kort informasjon om dette til Sametingets plenum fra Sametingsrådet.

Det virker noe uklart om hva som faktisk skjer. Enkelte berørte kommuner og Samisk språkråd ser ut til å oppfatte situasjonen noe forskjellig, med påstand mot påstand.

Viser i denne sammenheng bl.a. til uttalelser i NRK Sámi Radio mandag 29.04. d.å. av leder i Samisk språkråd. På bakgrunn av dette må det være grunn til å stille følgende spørsmål?

1. Blir tospråklighetsmidlene virkelig brukt til tospråklighetsarbeidet etter Sametingets fastsatte retningslinjer og etter intensjonene i Samelovens språkregler?
2. Kan Sametingsrådet eventuelt orientere noe nærmere om årsrapporten fra Samisk språkråd om bruken av midlene og Sametingsrådets syn på dette?

Sametingsrådets svar:

For å sikre de økonomiske forutsetningene for å gjennomføre Samelovens språkregler tildeler Samisk språkråd tilskudd til kommuner og fylkeskommuner som berøres av Samelovens språkregler.

Retningslinjer for fordeling av statlige midler til samisk tolketjeneste og tospråklighet i forvaltningsområdet for samisk språk er fastsatt av Sametinget 27.05.94 i sak 24/94.

I retningslinjenes § 6, tredje ledd heter det at "alle utgifter som er påløpt som følge av tiltak med hjemmel i Samelovens språkregler, og denne lovs forskrifter, skal dokumenteres av kommunene og fylkeskommunene. Dette gjelder likevel ikke grunnbeløpet til kommunene".

Sametingsrådet har full tillit til at Samisk språkråd forvalter tospråklighetsmidlene etter intensjonene i Samelovens språkregler og etter de nevnte retningslinjer. Det er imidlertid bekymringsfullt at enkelte støttmottakere stiller spørsmål ved språkrådets og Sametingets rett til å stille krav etter retningslinjene og på grunnlag av de fullmakter som foreligger.

Når det gjelder spørsmålet om nærmere orientering om årsrapporten fra Samisk språkråd, legger Sametingsrådet ved side 4 og 5 i årsrapport 1995 fra Samisk språkråd som omhandler forvaltningen av tospråklighetsmidlene. Vi viser her til siste årsmelding fra Sametinget.

En mer detaljert orientering om bruken av midlene krever i tillegg til gjeldende rapporteringsordning at det rapporteres om faktiske resultater av virkemiddelordningen.

Sametingsrådet vil i samarbeid med Samisk språkråd vurdere behovet for evaluering av effekten av virkemiddelordningen. Både effekten av ordningen, utformingen og praktiseringen av retningslinjene vil språkrådet fortløpende drøfte med tilskuddsmottakerne med sikte på å komme fram til hensiktsmessige rapporteringsordninger.

Spørsmål fra Samegruppa v/Hartvik Hansen: Motorferdselsutvalg?

Viser til tidligere engasjement fra vår gruppe om motorferdselsproblematikken i samiske områder hvor bl.a. lokalbefolkningen i det siste i prinsippet er blitt "overvåket", ved f.eks. nødvendig kjøring til egne gammer og høstingsområder.

Dette kan ikke aksepteres. Etter vår vurdering er det nå nødvendig med et utvalg utnevnt av Sametinget til å vurdere krav til endringer av motorferdselslovens forskrift T-5 96.

Sametingspresidenten har ved tidligere anledning lovet at et slikt utvalg blir oppnevnt av Sametinget, dersom Fylkesmannen i Finnmark ikke finner behov for dette.

Vi mener det er nødvendig med et slikt utvalg snarest. Derfor ber vi svar på følgende spørsmål:

1. Når blir et slikt utvalg oppnevnt av Sametinget og eventuelt med hvilket mandat?
2. Hva kan Sametingspresidenten gjøre for å unngå rasing av bygdens nærbruksområder ved at våre barmarkstraseer blir "påtvinget" åpnet for allmen motorisert ferdsel på barmark?
3. Er dette en moderne form for offentlig "miljørasing" som vi må akseptere, eller skal lokalbefolkningens interesser fortsatt bli overkjørt av sentrale myndigheter, til fordel for allmenheten?

Sametingsrådets svar:

Når det gjelder spørsmål 1 fra Samegruppa, så tar Sametingsrådet sikte på å nedsette et eget utvalg i Sametingsrådets møte før sommerferien, for å avklare om hvorvidt det må anses å foreligge behov for å endre motorferdselloven, eventuelt forskrifter gitt med hjemmel i denne lov, på grunnlag av at samiske interesser ikke ivaretas godt nok innenfor rammen av gjeldende regelverk. Utvalgets mandat vil naturligvis bli fastsatt ved opprettelsen av utvalget.

Med hensyn til spørsmålet 2 og 3 fra Samegruppa, vil Sametingsrådet peke på at det på nåværende tidspunkt ikke synes å foreligge et tilstrekkelig grunnlag for å ta stilling til hvilke konkrete endringer som bør gjøres i gjeldende regelverk. Sametingsrådet vil komme med innstilling overfor Sametinget etter at utvalgets arbeid foreligger, formodentlig etter at saken har vært ute på høring.

Spørsmål fra AP's sametingsgruppe v/Eilif O. Larsen:

Samisk fiskeriutvalg har vært i arbeid i nærmere tre år. Forventningene til dette arbeidet har vært store. Sametingsrådet vurderte dette arbeidet som så viktig at man valgte å sette inn kun folk fra NSR, blandt de fire representantene Sametinget har i utvalget.

Arbeiderpartiets gruppe er forundret over at innstillingen ennå ikke foreligger. På denne bakgrunn stilles følgende spørsmål til Sametingspresidenten:

Hva mener Sametingsrådet er årsaken til at utredningen fra Samisk fiskeriutvalg ikke er ferdig- og hva vil Sametingsrådet eventuelt gjøre for å få arbeidet slutført?

Sametingsrådets svar:

Samisk fiskeriutvalg (Gregussen/Trulsenuutvalget) består av 9 medlemmer, hvorav Sametinget har utnevnt Peder Mathisen, Reidar Solberg, Ragnhild Sandøy og Alf Nystad.

Utvalgets leder er i dag fiskerisjefen i Troms fylke Gunnar Trulsen som overtok etter statssekretær i Fiskeridepartementet Otto Gregussen.

Utvalget har også hatt skiftende sekretærer i perioden og utvalget har ikke hatt noe fast sekretær siden desember -95. Det er i alt avholdt 9 møter i utvalget, hvorav 2 som telefonmøter. Første møte ble avholdt i Lakselv i september -93 og siste i Hamn på Senja i desember i fjor.

Sametingsrådet er enig med spørsmålsstilleren om at forventningene til utvalgets arbeid har vært stor, men samtidig vil rådet minne om at temaene utvalget skal behandle er vanskelige og omfattende.

Sametingsrådet for sin del vil ikke inn på noen spekulasjoner om hvorfor utvalget ikke har lagt frem utredningen. Rådet vil minne om at fremdriften av arbeidet også i dette utvalget er lederens ansvar. Det er samtidig viktig å minne om fiskeridepartementet er det organet som har hovedansvaret for å legge forholdene tilrette både økonomiske og ressursmessig for at utvalget skal ha de beste mulige arbeidsforhold.

Sametingsrådet har ved flere anledninger etterlyst utredningen fra utvalget. Dette skjedde sist i møte med Fiskeridepartementet 21. mars då. Rådet vil fortsatt presse på slik at utvalget kan avslutte sitt arbeid.

Spørsmål fra AP's sametingsgruppe v/Magnhild Mathisen:

Arbeiderpartiets sametingsgruppe konstaterer med stor beklagelse at Samisk næringsråd ikke har gitt støtte til Opplæringskontoret i duodji i Nesseby. Vi registrerer at bådet Fylkestinget v/utbyggingsetaten og Kirke-, undervisnings- og forskningsdepartementet har vist stor velvilje for at ungdom skal kunne tilegne seg kompetanse i duodji. Vi kan ikke med vår beste vilje forstå hva som er bakgrunnen for en slik prioritering fra Samisk næringsråd og vi skjønner at man ved Opplæringskontoret har grunn til å føle seg kraftig forbigått.

Vi vil også henvise til Sametingsplanen vedtatt 20.09.94, s. 46-47, hvor man sier følgende: "Sametinget vil arbeide for at næringen fortsatt gis utviklingsmuligheter og styrkes. Kompetanseheving, markedsføring og utviklingsarbeid er sentrale elementer i denne sammenheng."

Spørsmålet må derfor bli:

Hva vil Sametingsrådet gjøre for å oppnå denne målsettingen?

Arbeiderpartiets gruppe i Sametinget må be Sametingsrådet å bruke sin innflytelse slik at Opplæringskontoret får den driftsstøtten de så sårt trenger, slik at de slipper å avvikle sin virksomhet. Konsekvensen blir at flere unge blir skjøvet ut i arbeidsledighet.

Sametingsrådets svar:

Samisk næringsråd er delegert ansvaret for fordeling av støtte til duodji over kap.0540 - post 70.5. Næringsrådet har den 15. april då. i sak SN 044/96 fordelt støtten for 1996. Søknad om støtte om midler på kr. 401.000,- til drift av opplæringskontoret i duodji-øst i Varangerbotn, ble i denne saken avslått. Dette med følgende begrunnelse;

" ... Opplæringskontoret for duodji er opprettet for å tilrettelegge for fagopplæring i duodji samt å koordinere, samordne og formidle kontakt mellom bedrifter/utøveres opplæring av lærlinger. Denne virksomheten gjøres i henhold til Lov om fagopplæring og Lov om voksenopplæring.

Etter retningslinjenes bestemmelser for tilskudd til duodji kan det ikke gis støtte til etablering og drift av opplæringskontorer i duodji."

Oplæringskontoret i duodji - øst klager på vedtaket i henhold til forvaltningslovens bestemmelser. Klagen behandles i Samisk næringsråd den 26. juni då.

Sametingsrådet viser til ovennevnte og vil ikke i nåværende fase gå inn på noen diskusjon om Samisk næringsråds behandling, da saken er under ordinær klagebehandling i sametingssystemet.

Imidlertid vil Sametingsrådet ut fra en generell vurdering påpeke at Samisk næringsråd har fordelt 3,6 mill. kr i driftsstøtte til duodjilag og husflidsorganisasjoner for 1996. I tillegg har rådet i 1995 gitt fondsstøtte på 0,9 mill. kr. til investeringer i verksted og maskiner m.m, og 2.2 millioner over næringskombinasjonsprosjektet til driftstilskudd og etableringsstipend. Samlet sett har det dermed gjennom sametingssystemet blitt fordelt en støtte til duodji på kr. 6,9 millioner kroner.

Ut fra Sametingsrådets vurdering bidrar dette til at Sametingets målsetting overfor ivaretagelse av duodji som en viktig samisk kulturfaktor, slik det er formulert i Sametingsplanen, et stykke på vei er oppfylt ut fra de midler tinget i dag har til rådighet.

Sametingets vanskelighet er imidlertid at vi ikke disponerer midler til opplæring. Problemet for denne ordningen er bl.a. at en ikke kan forvente at bedriftene står for de økonomiske kostnader slik som i mange andre sammenhenger.

SAK 19/96 KUNNGJØRING AV NYE SAKER

I. Forslag til nye saker

Sak 1 fremmet av Sámi joavku v/Hartvik Hansen:

Sentrale personer i Finland vil ha samene bort fra fisket i Tanaelva og turister inn i stedet

Noen ledende finske personer har sendt et skriv fra Helsingfors den 28.2.1996 angående fisket i Tanaelven. De foreslår bl.a. at garnfisket i Tanaelven bør opphøre helt og holdent fordi tradisjonelt laksefiske ikke lenger er så nødvendig som tidligere. De to tidligere statsministerne Esko Aho og Harri Holkeri har bl.a. undertegnet skrivet som er sendt til administrasjonen i Lapplands län og til finsk media.

Disse sentrale personene sier til administrasjonen i Lapplands län at fisket i Tanaelva bør forvaltes på en bedre måte i framtiden. Den lokale befolkningens inntekt fra salg av laks har minket betraktelig. I stedet legger turister som fisker mye penger igjen i Utsjok kommune, anslagsvis 12 mill. mark hvert år. Det er nødvendig å verne gyteplassene på en bedre måte hvis man skal berge laksestammen i framtiden. Garn er nøkkelordet her. Fiskeforskriftene må ikke på noen måte forandres slik at det går ut over fisket til turistene. Det bør heller forbedres. Länstyret bør tilrettelegge garnfisket på en slik måte at det ikke skal kunne gis mer enn to garnkvoter til hver grunneier. Finske og norske myndigheter bør gå sammen om å forvalte fisket i Tanaelven og i elvemunningen. De norske lakseoppdrettsanleggene bør tilrettelegges på en bedre måte for å unngå at laksesykdommer sprer seg. Fiske på gyteplasser må forbys, og etter år 2000 bør alt garnfiske opphøre i Tanavassdraget. Man bør også vurdere om man skal slippe ut den fisken man får på kroken og som man trekker i land.

Fiskeforeninger ved Tanavassdraget holdt et felles møte i Utsjok 11.05.96 kl. 14.00. På møtet var det 18 deltakere fra både finsk og norsk side av grensen.

Også representanter for Sametinget i Finland fulgte møtet. På møtet ble det besluttet å gå imot angrepet snarest mulig. Norske og finske myndigheter har sammen med lokalbefolkningen blitt enige om at ressursene i Tanavassdraget først og fremst tilhører Tanadalens befolkning. Hvis det blir noe tilovers etter at de har fisket sin del, kan det selges til turister. Det er også forunderlig at ledende personnet i den finske staten kan omgå urbefolkningsrettigheter på en slik måte. På finsk side har myndighetene også denne gang begynt å skyve til side rettferdige samiske krav (kulturloven).

Sak 2 fremmet av Åsta Vangberg, NSR:

Nei til samekvotering på Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet (NTNU) i Trondheim

Samordnes opptak av studenter til alle universitetene i Norge gjennomføres, vil det føre til at eksisterende opptakskvoter for samer faller bort?

Det er ønskelig med kvoter for samer til samtlige studier ved alle universiteter i Norge.

Sak 3 fremmet av Sámi joavku v/Hartvik Hansen:

Videreføring av omstillingsprogrammet

Perioden for omstillingsprogrammet opphører den 31.12.97. Vi vet at kommuner som er med i dette programmet har bedt om at programperioden utvides.

Sametinget bør vurdere om det er nødvendig å forlenge programmet i sin nåværende form, og om det er nødvendig å vurdere andre måter som kan forbedre næringsvirksomheten i samiske områder. Vi vet at vanligvis oppfyller ikke omstillingsprogram forventningene folk har, og det kan man si også i denne sammenheng. Derfor bør man vurdere hvordan man på best mulig måte kan fremme samisk næringsvirksomhet.

Sametinget bør snarest mulig ta kontakt med kommunene som er med i programmet, og med styret for omstillingsprogrammet, for å foreslå forordninger som kan bedre samisk næringsvirksomhet. Forlengelse av programperioden er en av mulighetene.

Sak 4 fremmet av AP's sametingsgruppe Steinar Pedersen:

De tradisjonelle fiskemåtene må beholdes i Deatnu - Tanavassdraget

Sametinget er kjent med at sentrale finske politikere har stilt seg i spissen for en kampanje som har som siktemål å fjerne de tradisjonelle samiske fiskemåtene i Tanavassdraget.

Målsettingen deres er at alt fiske med bundne redskaper skal bort innen år 2000. Dette ønsker man for at finske turister skal få enda friere spillerom i vassdraget. Lokalbefolkningens interesser skal nå vike fullstendig.

Hvis det skjer, har den samiske lokalbefolkningen også på norsk side, tapt vesentlige deler av den kulturelle livskvalitet som man har gjennom det tradisjonelle laksefisket, og den tilhørighet og identitet som er en del av det å kunne følge opp tidligere tiders generasjoners sedvaner.

Sametinget vil i en slik forbindelse understreke at laksefisket her er en like viktig kulturbærer som reindrift kan være det i andre sammenhenger.

I forbindelse med utspillet om å fjerne det tradisjonelle garnfisket, vil Sametinget også konstatere at tålegrensen for inngrep allerede er i ferd med å bli overskredet. Midt på sommeren selges det rundt 1000 - tusen fiskekort pr. døgn - hovedsakelig til finske turister.

Lokalbefolkningen har derigjennom vært i ferd med å bli presset helt ut av stangfisket på grensestrekningen.

Dessuten foregår det en omfattende, lite kontrollert hyttebygging på finsk side, som også samlet sett medfører betydelige inngrep i en sårbar natur - press på lakseressursen, og miljøet for øvrig.

Til tross for at dette en rekke ganger er tatt opp fra norsk side, har ingenting ført fram.

Sametinget frykter nå at det i forhandlingene om en ny konvensjon og nye fiskeregler for Tanavassdraget, fra finsk side blir satt fram krav om at garnfisket skal bort.

Konklusjon:

Sametinget vil snarest ta kontakt med de sentrale miljøvernmyndighetene i Norge for å understreke den umistelige kulturelle verdien som ligger i å beholde de tradisjonelle fiskemåtene i Deatnu - Tanavassdraget.

Dette bygger man på at laksefisket helt fram til i dag har vært den sentrale sammenbindende faktor i samisk kulturliv ved Tanavassdraget, og dermed av helt vital betydning for å sikre det materielle grunnlaget for samisk identitet.

Et eventuelt bortfall av laksefisket som en del av en tradisjonell tilpasning, vil derfor være et alvorlig anslag mot samisk kultur i dette området.

Sametinget vil ikke akseptere at lokalbefolkningen langs vassdraget blir fratatt sine urgamle og sedvanemessige rettigheter. jf. vedlegg.

Sak 5 fremmet av AP's sametingsgruppe v/Egil Olli:

Samisk medieplan

Sametinget lager en mediaplan som skisserer mål og strategier som omhandler rammebetingelsene for en framtidig samisk mediapolitikk.

Pressestøtten, som også må omfatte norskspråklige samiske aviser, må være en del av denne planen. Videre må planen omfatte støtteordninger til samiskspråklige barne- og ungdoms-publikasjoner og Nuortanásti. Planen må også omfatte samiske nærradioer, film og TV, og et eventuelt framtidig samisk pressebyrå.

Sak 6 fremmet av Dáloniid listu v/Heaika Skum:

I de senere år har vi opplevd at nasjonale og internasjonale gruveselskaper har vist en stadig større interesse for å starte leting og graving etter naturrikdommer i samiske områder. De leter og får lete- og gravetillatelse uten hensyn til hva samiske kommuner har uttalt seg i saken. Sist var det to søknader som utmarksstyret i Guovdageaidnu behandlet og avsto nå nylig. Gruveselskap hadde fått tillatelse til å starte leting og graving etter diamanter i Guovdageaidnu. De behøvde dispensasjon for å kunne kjøre i naturen med sine nødvendige maskiner. Det som var grunnen til at utmarksstyret avsto å innvilge dispensasjon, var at gruveselskapet ville grave/bore om våren akkurat under vårflyttingen. Reindriftsdistriktene og det felles distriktsstyret gikk i mot søknaden til gruveselskapene fordi dette ville skje under vårflyttingen. Det andre selskapet ville bore om høsten i høstdistriktet, og til og med på slike steder hvor det er kalvingsplasser. Utmarksstyrets bergunnelse for å avslå søknaden var at gruveselskapet ville ødelegge for reindriften både om våren og om høsten, at området er et såkalt LNF-C område, lokal motvilje og den samepolitiske situasjonen. Det ble f.eks. vist til at samerettsutvalget ennå ikke har kommet med sin andre delutredning, og at det derfor ikke bør gjennomføres nye inngrep før det er avklart. Gruveselskapet anket saken, og utmarks-

styret opprettholdt sin tidligere avgjørelse. Det førte til at klagen ble oversendt fylkesmannen, som satte utmarksstyrets vedtak til side.

Fylkesmannen skriver i sitt brev at alle ovennevnte årsaker er uvedkommende for saken og må ikke brukes av kommunen i argumentasjonen.

1. Jeg ber Sametinget om å vurdere saken og fremme den til rette myndighet.
2. Samtidig bør rådet også se på loven for ferdsel som ligger til grunn for at kombinasjonsnæringsutøvere ikke får dispensasjon til å utøve sin næring.

Sak 7 fremmet av SP's sametingsgruppe v/Ingar Eira:

Det som sentrale myndigheter benevner som nødvendig rasjonalisering og omstrukturering, viser seg ofte i praksis, dessverre å bli ren rasering og nedleggelse av etablerte tjenestetilbud, spesielt i distriktsnorge. Tjenestetilbud som hittil har vært en nødvendig del av infrastrukturen, for at bosetting skulle være mulig.

I forbindelse med postverkets rasjonaliseringsprosess, opplever vi at lokale postkontor og funksjonelle posttjenester ute i distriktene nærmer seg historiske begrep.

Da denne rasjonaliseringsprosessen slår spesielt uheldig ut i den spredt bebygde og tynt befolkede del av landet og den samiske befolkningen utgjør en vesentlig del av denne bosettingen, kan man fra Sametingets side ikke akseptere at postverkets rasjonalisering og omstrukturering skjer etter samme mønster i distriktene som i sentrale strøk av landet.

Sametinget ber derfor Sametingsrådet ta opp denne problemstillingen med de respektive organer, for om mulig å få aksept for at denne omstruktureringen ikke kan skje etter samme mønster i distriktsnorge som i sentrale og tett befolkede deler av landet.

Sak 8 fremmet av AP's sametingsgruppe v/Johan Mikkel Sara:

AP's sametingsgruppe foreslår at det opprettes et nytt samisk filmfond

Det opprettes et samisk filmfond for finansiering av samiske film- og videoproduksjoner. Det avsettes et beløp på minimum 3 mill. kr. årlig til dette formål. Fondet forvaltes av Sametinget v/Samisk kulturråd. Det utarbeides retningslinjer for tildeling av midler fra fondet, og det forutsettes av filmfaglige, språklige og kulturelle kriterier legges til grunn for tildeling(er).

Fondets hovedoppgave er å støtte kortfilm og ikke kommersielle videoproduksjoner (fjernsynsproduksjoner). Fondet skal ikke erstatte eksisterende støtteordninger, men skal være et supplement til disse. Andre bevilgende instanser skal fortsatt ha et ansvar også for den samiske filmen og må blant annet støtte spillefilmproduksjoner, dvs. helaftens spillefilmer. Særlig må Nordnorsk Filmsenter utvikle et bedre samarbeid med samenes organisasjoner og det samiske filmmiljøet.

Fondet opprettes f.o.m. 1997. Det utarbeides retningslinjer for utdeling av støtte, der det legges vekt på støtte til produksjoner som nytter samisk språk, der samiske tema behandles og der samisk kultur fokuseres.

Sak 9 fremmet av Ragnhild Nystad, NSR's sametingsgruppe:

NSR sametingsgruppa foreslår at det arrangeres et seminar om mineralleting og gruvedrift i samiske områder i forbindelse med en sametingssamling.

II Sametinget fattet følgende vedtak:

Alle forslag til nye saker oversendes Sametingsrådet til behandling.

SAK 20/96 SAMISKE LÆREPLANER - HØRING**Dokumenter:**

- høringsbrev av 15.02.96 fra Samisk utdanningsråd med tilhørende dokumenter
- brev av 18.03.95 fra Samisk utdanningsråd
- brev av 15.04.96 fra Samisk utdanningsråd - utsettelse av høringsfristen til 01.06.96
- brev av 15.04.96 fra Samisk utdanningsråd med oversendelse av høringsuttalelser
  - Sámi allaskuvla/Samisk høgskole
  - Sámi Dáiddačehpiid searvi
  - Sámi girkoráđđi
  - Áarjel-saemiej skuvle
  - Inga Ravna Eira
  - Universitetet i Tromsø, Samiskseksjonen ved ISL
  - Finnmark fylkeskommune
  - Norsk lærerlag Samisk utvalg/OSO
  - Nordland fylkeskommune
  - Evenes og Skånland kommuner
  - Guovdageainnu suohkan
  - Duodjeinstitutta
  - Karasjok barneskole
  - Sámi instituthta
  - Arne Nystad

Innkomet etter Sametingsrådets behandling:

- Stuorravuona skuvla/Karlebotn skole
- Barneombudet
- Lærerforbundet
- Institutt for Kristen Oppseding
- engelsklærere ved Karasjok barne-, ungdoms- og samisk videregående skole
- Karasjok ungdomsskole
- Nasjonalt læremiddelsenter
- Marit Stueng
- Deanu gielda/Tana kommune

Sametinget fattet følgende vedtak:

Sametinget vil uttrykke sin takknemlighet for at Regjeringen likevel besluttet å utarbeide egne samiske læreplaner for grunnskolen. Men Sametinget må beklage at prosessen som har ledet fram til utarbeidelsen av læreplanutkastene ikke har gitt Sametinget anledning til å ha den innflytelse over grunnlag og innhold i planene som statens myndigheter er forpliktet til å sørge for at samenes representative organ skal ha. Også høringsfristen for de samiske læreplanutkastene er så kort at tinget ikke har rukke å få mer enn en del av høringsuttalelsene i hende i såvidt god tid at saken kunne forberedes på vanlig måte før behandling i Sametinget.

Dernest vil Sametinget ennå sterkere beklage at tinget ikke har et fagorgan som tar seg av utdanningsspørsmål, og heller ikke har mulighet til å behandle læreplanutkastene på en så grundig måte som ønskelig. Det er helt avgjørende for utviklingen av et samisk kulturelt autonomi at Sametinget som samenes folkevalgte organ, har mulighet til å ha sterkest mulig

innflytelse over planer som skal legge rammer for samisk grunnskoleopplæring i mange år framover.

Læreplanutkastene bærer et klart preg av å være utarbeidet som tillegg til de norske læreplanene. Til grunn for arbeidet ligger læreplanens generelle del og høringsutkastet til prinsipper og retningslinjer for 10-årig grunnskole, Broen. Både læreplanens generelle del og Broen er utarbeidet med utgangspunkt i det norske samfunnet, et norsk verdisyn og norsk utdanningspolitikk. Dette har lagt klare rammer på innholdet i de samiske læreplanutkastene, og selvsagt også begrenset læreplangruppernes frihet i så måte.

Plattformen for de samiske læreplanene har vært den samme som for de norske læreplanene. I forhold til den samiske dimensjonen måtte alle læreplangrupperne starte med blanke ark. I realiteten har de vært stilt overfor en umulig oppgave når de bare har hatt de norske læreplanene som grunnlag. Prinsippene og retningslinjene for de samiske læreplanene som senere skal utarbeides, og som skal inngå i læreplanverket, burde vært en del av prosessen i læreplanarbeidet, og burde vært utarbeidet før arbeidet med læreplanene for fag ble igangsatt. At så ikke er skjedd er svært beklagelig. Departementet har ikke fulgt de prinsipper det selv forutsatt skulle legges til grunn i st. m. nr. 29 (1994-95).

Det samiske læreplanarbeidet gir i det hele tatt inntrykk av å være dårlig planlagt, og dette kan også forstås på bakgrunn av at departementet primært hadde lagt opp til at det i det hele tatt ikke skulle utarbeides egne samiske læreplaner. Læreplangrupperne er ikke å bebreide for dette. Dette er utelukkende Departements ansvar. Mange av læreplangrupperne har tvert imot gjort et godt arbeid innenfor de rammer de har fått. Planene danner etter Sametingets vurdering samlet sett likevel ikke grunnlag for en samisk skole i den forstand at den skal ha basis i det samiske samfunn. Om dette står det i Sametingsplanen for 1993-97.

"En samisk skole skal være en skole som er utformet med basis i, av og for det samiske samfunnet.

Det er en målsetting å utvikle et samisk utdannings- og opplæringssystem som bidrar til å formalisere, utvikle og tilpasse det samiske samfunnets kunnskaper, ferdigheter, holdninger, normer og verdier."

Høringsuttalelsene fra en del sentrale høringsinstanser understreker også dette. Tinget må derfor ha det mål for øyet at planene kun kan være midlertidige. Sametingets mål er å utarbeide samiske læreplaner som skal utformes med utgangspunkt i prinsipper og retningslinjer bygd på et samisk samfunn- og verdisyn slik det også er foreslått i utredningen om ny utdanningslovgivning NOU 1995:18, jf. kap 6 og særlig forslag til § 6-4 i utkastet til lov om grunnskole og videregående opplæring.

Sametinget må konkludere med at det er tvilsomt om de foreliggende utkastene til læreplaner samlet sett tilfredsstillende de krav om samisk innflytelse over innhold i kulturutvikling og utdanning som både grunnlovens § 110 A, ILO-konvensjon 169, FNs barnekonvensjon § 30 og annen lovgivning setter.

Sametinget er svært glad for at ferdigstillingen av de samiske læreplanene er utsatt. Dette vil gi Samisk utdanningsråd en rimelig god tid til å gjennomgå planene i forhold til høringsuttalelsene, og til en samlet og helhetlig vurdering av planene. Fordi læreplangrupperne ikke hadde noen prinsipper å bygge det samiske innholdet i læreplanen på, er en samlet og helhetlig vurdering spesielt viktig i forhold til den samiske dimensjonen.

Sametinget forventer at tinget får anledning til å uttale seg om prinsippene for samisk opplæring som skal utarbeides, og at tingets uttalelse blir tillagt avgjørende betydning.

Sametinget gir Sametingsrådet fullmakt til å uttale seg om de enkelte fagplaner på grunnlag av merknader som fremkommer under plenumsbehandlingen av saken.

Sametinget ber rådet om å sette inn ressurser i arbeidet med å legge Samisk utdanningsråd under Sametinget som en underliggende skolefaglig institusjon.

Samtidig med at dette skjer, bør det settes av nødvendige økonomiske ressurser til Sametinget slik at tinget makter å ta seg av skolesaker på en akseptabel måte.

Sametinget ber rådet om å fremme "samisk videregående opplæring" som sak på neste plenumsmøte.

SAK 21/96   HANDLINGSPLAN FOR SAMISKE KYST- OG FJORDOMRÅDER - 1997 - 2001

Dokumenter:

- Innstilling og vedtak i sak R 112/95
- Innstilling og vedtak i sak 48/95
- Sametingets høringsutkast til handlingsplan av 24.11.1995
- Sametingets høringsbrev av 15.12.95
- Høringsuttalelser
- Brev fra Porsanger kommune av 26.02.96 med referat fra folkemøtemøte i Olderfjord.
- Referat fra folkemøtene i Kåfjord og Porsanger av 01.04.96 (Sametinget).
- Brev fra Tysfjord kommune av 03.10.95 - idenotat
- Brev fra Nesseby kommune av 27.02.96 vedr. problemene for fiskeriene.
- Brev av "Beredskapsgruppa" (Russenesgruppa) av 03.02.96
- Brev fra Finnmarksforskning vedrørende havbruksstasjonen av 15.03.96
- Brev fra Indre Tanafjord Fiskarlag av 22.03.96

Sametinget fattet følgende vedtak:

Sametinget fremmer handlingsplanen for samiske kyst- og fjordstrøk for perioden 1997 - 2001 for næringer, språk og infrastruktur som definerte målområder.

SAK 22/96   FORSKRIFTER FOR UTBETALING AV GODTGJØRING TIL SAMETINGETS REPRESENTANTER OG MEDLEMMER I UNDERLIGGENDE RÅD - REVIDERING

Dokumenter:

- Forskrifter for utbetaling av godtgjøring til Sametingets representanter og underliggenderåd av 10.02.94
- Lønn m.v. for stortingsrepresentanter og regjeringens medlemmer av 18.06.1993
- Regler for godtgjørelse til fylkeskommunale ombuds- og tillitsmenn/kvinner (folkevalgte i Finnmark fylkeskommune) av 20.09.95.

Sametinget fattet følgende vedtak:

I forskrifter for utbetaling av godtgjørelser til Sametingets representanter og medlemmer av underliggende råd av 10.02.94 gjøres disse endringer:

Pkt. 2.2 skal ha overskriften "Sametingsrådets medlemmer og gruppeledere" og første avsnitt 1. setning skal lyde Hvert medlem i Sametingsrådet, unntatt president og visepresident, utbetales en månedlig godtgjørelse på kr. 6.000,-.

Som nytt 3. avsnitt tilføyes:

Gruppelederne utbetales kr 3.500,- i månedlig godtgjørelse.

Pkt. 2.5 tilføyes et nytt avsnitt:

Det utbetales godtgjørelse for kun ett møte pr. dag. Om flere møter holdes, kan tiden legges sammen for disse møtene som legges til grunn for beregning av antall timer i alt. For møter i tilknytning til Sametingsrådets møter utbetales ikke godtgjørelse til Rådets medlemmer uansett sammenlagt møtetid for en dag.

SAK 23/96 SAMLET PLAN FOR SAMISKE KULTURHUS

Dokumenter:

- Utskrift av møtebok i sak R 34/96 Samlet plan for samiske kulturhus
- Samlet plan for samiske kulturhus, oktober 1995
- Vårt brev av 7.12.95
- Utskrift av møtebok i sak 42/95 Oppnevning av statlige representatner i samiske kulturinstitusjoner
- Utskrift av møtebok i sak 112/94 Árran lulesamisk senter
- Høringsuttalelser

Sametinget fattet følgende vedtak:

1 Innledning

Reelle muligheter og frihet til kulturytringer er en selvsagt rettighet for enhver nasjon og for ethvert folk. Kulturvernet har høy status i alt internasjonalt arbeid. Utviklingen av en samisk kultur er som for andre kulturer avhengig av at den utvikles på egne premisser. Det er samene selv som må stå for utøvelsen og utviklingen. Myndighetenes forpliktelse er å legge forholdene til rette for kulturutøvelse.

For Sametinget er det derfor et overordnet mål å sikre at det samiske folk har reelle muligheter for samisk kulturutøvelse. Det er av stor betydning å skape og sørge for at det eksisterer arenaer, både offentlige og private, i de samiske samfunnene for kulturutøvelsen. Samiske kulturinstitusjoner og kultursentra er viktige eksempler på slike offentlige arenaer. Samenes behov for egne kulturinstitusjoner omfatter både de rent tematiske institusjonene som teater, museum, bibliotek på den ene siden og flerbrukshus og samlingssteder på den andre siden. Begge kategoriene er viktig for utviklingen av samisk kultur.

Etableringen av samiske kulturinstitusjoner/kultursentra er også et viktig skritt i retningen av å oppfylle intensjonene som er nedfelt i sameloven og grunnlovsparagrafen om samiske rettigheter.

2 Planarbeidet

Bakgrunnen for Sametingets arbeid med en samlet plan for samiske kulturhus er det økte behov for, og initiativ til etablering av samiske kulturhus. Hensikten med planarbeidet er også at det skal gi grunnlag for bedre samordning mht. ansvarsforhold og finansiering av allerede eksisterende kulturhus.

Samisk kulturråd fikk ansvaret for å utarbeide kulturhusplanen. Senter for samiske studier ved Universitetet i Tromsø ble engasjert til å forestå det praktiske planarbeidet. Sametinget er fornøyd med det omfattende arbeidet som er utført. Planen danner sammen med den omfattende høringsrunden et godt grunnlag for Sametingets eget arbeid.

Med begrunnelse i den viktige funksjonen samiske kultursentra har i samiske områder, sammen med knappe ressurser, er det nødvendig med en samordning mht. ansvarsforhold, finansiering og prioritering av kultursentrene. Planen danner et godt grunnlag for planlegging, utforming og drift av både nåværende og fremtidige samiske kultursentra. I tillegg vil planen være et viktig styringsverktøy for å ivareta og utforme en langsiktig samisk kultursenterpolitikk på ulike nivåer. Dermed er planen et godt utgangspunkt for Sametingets behandling og nødvendige prioriteringer på området.

I tillegg til at planen synliggjør variasjonen i den samiske kulturutøvelsen i form av ulike kultursentra, har planen skapt debatt og engasjement i kommuner, organisasjoner m.fl. Dette lokale engasjementet er et mål i seg selv, og setter "samiske" saker på dagsorden i lokalmiljøet og lokale organer.

3 Samisk kultur - også lokal kultur

De sentrale myndigheter har påtatt seg ansvaret og sett nødvendigheten av å utvikle samisk kultur. Dette er dog ikke en oppgave for de sentrale myndigheter og Sametinget alene. Derfor har Sametinget uttalt følgende om dette i Sametingsplanen 1993-97 (jf. pkt. 4.5 s.36);

Utfordringen i framtida vil være at alle offentlige myndigheter tar medansvar for samisk kulturutøvelse- og utvikling på alvor, og at samiske kunstnere, kulturutøvere, institusjoner og organisasjoner får reelle muligheter til både tradisjonelle og nye yringsformer.

Dette er et synspunkt som også deles av de sentrale myndigheter. I St.meld. nr. 61 (1991-92) Kultur i tiden, s. 234 (jf. pkt. 21.2.6) vises det til at;

Både statlige, fylkeskommunale og kommunale myndigheter har ansvaret for å legge forholdene til rette for at den samiske befolkning også i fremtiden skal møte sitt eget språk og sin kultur daglig. Både private og offentlige møtesteder er viktige kulturarenaer, hvor væremåte, verdier, ideer og tradisjoner kan utveksles.

Likevel er det et gjennomgående trekk at videreutvikling og tildeling av økonomisk støtte til samisk kultur synes i alt for stor grad bli overlatt til Sametinget ved Samisk kulturråd. Det er uakseptabelt at Samisk kulturråd alene skal ha ansvaret for å tildele økonomisk støtte til samiske kulturtiltak (jf. Sametingets årsmelding 1995). Samisk kultur er også lokal kultur, og dermed også kommunenes og fylkeskommunenes ansvar. Dette, som fra et sametingssynspunkt kan betegnes som ansvarsfraskrivelse, kommer også til uttrykk i høringsuttalelsene til samlet plan for samiske kulturhus. På det konkrete plan med finansiering av bygg og drift vil "alle" at Sametinget og/eller staten bidrar med 100% finansiering. Denne holdningen er urealistisk og uakseptabel. På sikt vil dette kunne føre til stagnasjon i samisk kulturutøvelse.

4 Planenens innhold

Planen inneholder fire deler, og er oversiktlig inndelt. Planens fire deler følger naturlig av mandatet for planarbeidet.

Kartleggingdelen er i følge mange høringsinstanser mangelfull ved at noen samiske kultursentra, både eksisterende og nye, hevdes å ikke være omtalt. Sametinget har forståelse

for synspunktet. På den annen side bør et slikt kartleggingsarbeid som både er mer ressurs- og tidkrevende begrenses i forhold til formålet med kartleggingen. For Sametinget har formålet med foreliggende plan vært å legge til rette for en del prinsipielle beslutninger, og til å kunne foreta en typologisering og prioritering av sider ved utviklingen av allerede eksisterende og planlagte samiske kulturbygg og -sentre. Til dette finner Sametinget kartleggingen å være god nok. Sametinget vil understreke at spørsmål vedrørende utvikling av samiske kultursenter-prosjekter må ses i et dynamisk perspektiv både med hensyn til omfang, innhold og prioritering. Det betyr at de kulturhusprosjekter som ikke er nevnt i planen, ikke er utelukket i framtiden.

Flere høringsinstanser har bemerket at planen i stor grad forutsetter fylkeskommunal og kommunal deltakelse i finansieringen, men at disse ikke har fått delta i større grad i planprosessen. Sametinget finner det naturlig at vi kommer tilbake til dette forholdet mere konkret i tilknytning til gjennomføring av det enkelte prosjekt.

5 Begrepsavklaring - og definisjoner

Sametinget støtter planens forslag til innhold i kulturhus- og kultursenterbegrepene. Med kulturhus menes bygg og lokaliteter, mens senterbegrepet har et videre innhold som viser til aktivitetene. Samisk kultursenter defineres som følgende:

Et samisk kultursenter er ett eller flere bygg hvor hovedmålgruppen er samiske brukere, og der hovedaktiviteten gir rom for spesielle aktiviteter som har sin basis og forankring i samisk kultur.

Sametinget vil også vise til planens begrunnelse for etablering av samiske kultursentra:

1. Samiske kultursentra skal være en arena for å gjenreise samisk språk og kultur.
2. I ulike samiske lokalsamfunn og regioner mangler man arenaer for bruk av samisk språk og utøvelse av samisk kultur.
3. Motivet for bygging av samiske kultursentra er også knyttet til behovene for å ha møtesteder for å arrangere ulike samiske arrangement.
4. Etablering av samiske kultursentre begrunnes med henvisning til styrking og utvikling av bosettings- og næringsvirksomhet i samiske lokalsamfunn og kommuner.

Før en gjennomgang av modell for funksjonsfordeling er det nødvendig å klargjøre innholdet i begrepene *nasjonale samiske kulturinstitusjoner* og *samiske ansvarsinstitusjoner*.

Nasjonale samiske kulturinstitusjoner skal yte kulturtilbud overfor hele den samiske befolkning i Norge, og de skal samlet ivareta hele spekteret av samisk kultur (planens definisjon). I St. meld. nr. 61 (1991-92) Kultur i tiden, defineres nasjonale institusjoner som institusjoner med et særlig nasjonalt tilsnitt eller oppgaver som vanskelig kan ivaretas av andre (jf. pkt. 4.3.2. s. 58). Sametinget vil i tillegg understreke at de nasjonale samiske kulturinstitusjonene bør ha oppgaver som faglige kompetansesentra overfor andre samiske kultursentra. Etter Sametingets oppfatning er det nødvendig å knytte fagfunksjonen i samiske kultursentra og andre rene faginstitutioner nærmere de nasjonale institusjoner. Naturlig er det at de nasjonale kulturinstitusjonene skal ha et samordnings- og faglig ansvar innen sitt fagfeltet.

I planen foreslås det at noen av de regionale samiske kultursentrene får status som *ansvarsinstitusjoner*. Disse tildeles en særskilt oppgave for å ivareta og utvikle særskilte områder/felt innen samisk kultur. Sametinget synes forslaget om å opprette ansvarsinstitusjoner med den foreslåtte finansieringsform, er godt gjennomtenkt. Dette sikrer en bedre differensiering av samiske kultursentre, samtidig som at det legger tilrette for at flere kan oppnå statlig finansiering, uten at de defineres som nasjonale samiske

kultursentre. Samtidig vil alle ansvarsinstitusjonene være et nasjonalt ansvar å opprettholde pga. oppgavene ansvarsinstitusjonene er tillagt. Ansvarsinstitusjonene kan sammenlignes med knutepunkts-institusjoner. I kulturmeldingen defineres knutepunktsinstitusjoner som institusjoner som er tenkt å ha en fremtidig rolle som bærere av et nasjonalt kulturansvar, og samtidig ha en regional og lokal tilknytning.

De fleste av de berørte samiske kultursentrene har i sine høringsuttalelser sett på forslaget i planen om status som regional ansvarsinstitusjon, som en degradering av kultursentrene. Til tross for at Sametinget tidligere har "definert" enkelte kultursentra som nasjonale, er det tingets legitime oppgave å omdefinere og omgruppere disse etter en samlet vurdering.

Sametinget har merket seg at Stortingets kirke- og undervisningskomite i behandlingen av St.meld. nr. 61(1991-92), etter en omtale av Samisk kunstnersenter i Karasjok, Samisk kultursenter i Hattfjellidal og Árran lulesamisk senter i Tysfjord, uttalte at:

“Flertallet ser det som viktig at alle de tre samiske kultursentrene sidestilles, og at eventuelle endringer i status eller finansiering vurderes av Sametinget.” (jf. Innst. S. nr. 115(1992-93) s. 54).

De øvrige regionale og lokale samiske kulturinstitusjoner/kultursetra er i det følgende ikke omtalt nærmere. Dette betyr ikke at disse institusjonene ikke er viktige, men Sametinget vil spesielt omtale de kulturinstitusjonene/sentrene der Sametinget har et spesielt ansvar for å sørge for finansiering.

6 Modell for funksjonsfordeling og styring

En modell for forvaltning, styring og finansiering av samiske kultursentra og kulturinstitusjoner må ta utgangspunkt i framtidige målsettinger på dette området. Sametinget har som mål at et sett av samiske kultursentre etableres i de ulike samiske regionene. Status og finansiering, og samordning og prioritering av disse, vil måtte følge av om institusjonene skal dekke større samiske bosettingsområder og kulturelle fellesskap, eller om disse skal ha en mer lokal samisk forankring.

6.1 Investeringskostnader

For finansiering av investeringskostnader til oppføring av nye samiske kultursentra legges til grunn følgende overordnede prinsipp:

Samisk kulturinstitusjoner som har hele det samiske folk som målgruppe, og som skal dekke hele det samiske bosettingsområdet defineres som nasjonale samiske kulturinstitusjoner. Disse finansieres fullt ut av staten gjennom bevilgninger som fordeles av Sametinget.

For øvrige samiske kultursentra, opprettes et eget samisk kultursenterfond (modell 2), som Sametinget v/Samisk kulturråd forvalter. Sametinget støtter forslaget. Finansieringsansvaret samles mest mulig, og Sametinget vil få større avgjørelses- og prioriteringsansvar. Fondet må minst ha en størrelsesorden på 8 mill. kr., da byggekostnadene for kultursentrene er såpass store. Sentrene skal ofte dekke store geografiske områder, samtidig som de skal ivareta flere funksjoner. Sametinget vil gjennom fondet bidra med 70% finansiering (samlet statlig finansiering). Det er av stor betydning at resterende 30% skal finansieres av fylkeskommunen og kommunen. Begrunnelse for dette er at fylkeskommuner og kommuner også har et ansvar for samisk kulturutvikling og dermed for finansiering av samiske kulturtiltak som kultursentra (jf. punkt 3 foran).

Som en overgangsordning kan Norsk kulturråds avsetning til kulturhus økes med 8 millioner kroner.

6.2 Drift

De nasjonale samiske kulturinstitusjonene tildeles 100% statlig driftsstøtte. De statlige bevilgningene til disse institusjonene overføres gjennom Sametingets budsjetteramme og tildeles institusjonene av Sametinget (jf. Sametingets vedtak i sak 42/95). En overføring kan først skje etter at institusjonene er oppgradert betydelig.

I planen foreslås også at staten v/Sametinget står for dekning av 100% av ansvarsinstitusjonenes driftskostnader. Dette utfra ansvarsinstitusjonenes funksjoner med både nasjonalt tilsnitt og regional og lokal tilknytning.

Staten må påta seg driftsansvaret for alle samiske ansvarsinstitusjoner. Statlige bevilgninger til ansvarsinstitusjonene tildeles av Sametinget over post 52.3 Tilskudd til samiske kulturhus (driftsstøtte). Resterende ansvarsinstitusjoner som i dag ikke tildeles driftsstøtte av Sametinget overføres Sametingets budsjetteramme. Også her betinges adskillig større bevilgningsrammer fra staten.

Driftsstøtte til øvrige samiske regionale institusjoner og lokale institusjoner fordeles stort sett etter samme prinsipp som til norske kulturinstitusjoner/kultursentra, jf. kulturhusplanen.

6.3 Styring og organisering

Kulturhusplanen skisserer flere alternativer for Sametingets rolle i forhold til styringsorganene for samiske kulturhus. Planen peker på at ett alternativ er at Sametinget innehar styrerepresentasjon i alle samiske kulturinstitusjoner der Sametinget står for hovedfinansieringen av driftsstøtten. Ett annet alternativ som pekes på er at Sametinget kun skal være representert i de samiske kulturinstitusjonene som er å betrakte som nasjonale institusjoner. Et tredje alternativ som foreslås er at Sametinget ikke skal være representert i noen av institusjonenes styringsorganer.

Planen kommer ikke med en bestemt tilrådning om Sametingets representasjon i styringsorganene for samiske kulturinstitusjoner/kultursentra. Det pekes på at spørsmålet om Sametingets representasjon må bero på en samlet vurdering av Sametingets styringsinteresse i den daglige driften, legitimitetshensyn og vurderinger av spørsmål knyttet til tilliten til forvaltningen av den økonomiske støtten til kulturinstitusjonene/kultursentrene.

Sametinget har i sak R 24/96 og 25/96 foretatt oppnevning av statlige styrerepresentanter til Sámiid Vuorká-Dávvirat - De samiske Samlinger og Beaivváš Sámi Teáhter, som av Sametinget er ansett som nasjonale samiske kulturinstitusjoner. Disse institusjonene mottar fullt ut offentlig støtte av staten.

Sametinget deler utvalgets oppfatning av at det er en rekke ulike hensyn som gjør seg gjeldende ved spørsmålet om Sametingets representasjon i styringsorganene for de øvrige samiske kulturinstitusjonene/kultursentrene. Hensynene som utvalget peker på er sentrale. Sametinget kan likevel ikke se at det på det nåværende tidspunkt foreligger sterke nok grunner til å endre Sametingets praksis med hensyn til oppnevning av styrerepresentanter for institusjonene som ikke er definert som nasjonale (jf. vedlagte vedtak i sak R 112/94 og 42/95). Sametinget fastholder dermed sitt standpunkt om kun å ha representasjon i styringsorganene til de nasjonale samiske kulturinstitusjonene.

Sametinget ser behovet for en nærmere avklaring i funksjonsfordelingen mellom de ulike kategoriene av samiske kulturinstitusjoner. Dette omfatter blant annet det framtidige interne samarbeidsforholdet mellom disse. På dette området foreligger det en rekke utfordringer med hensyn til felles ressursutnytting, sikring av faglig standard og andre spørsmål både av politisk karakter og praktisk art. Det synes også å være behov for å vurdere å opprette et eventuelt framtidig styringssystem for de samiske kultur-institusjonene, der berøringsflatene til øvrige kultur- og utdanningsinstitusjoner innenfor en rekke fagfelt i landet må avklares. Det vil være knyttet en rekke verdivalg til disse spørsmålene. Sametinget finner ikke

grunnlaget for slike vurderinger å være tilstede nå, men vil komme tilbake til disse spørsmålene i sin oppfølging av kulturhusplanen.

7 Nasjonale samiske kulturinstitusjoner og samiske ansvarsinstitusjoner

I planen er det foreslått at fire kulturinstitusjoner defineres som nasjonale.

De aller fleste høringsinstansene ber om at flere andre, både etablerte og de planlagte, defineres som nasjonale. Det argumenteres for dette syn med at utviklingen av samisk språk og kultur vil kreve en sterkere nasjonal medvirkning, og ber derfor Sametinget vurdere om noen viktige kulturinstitusjoner i de ulike kultur- og språkområdene skal fungere som kompetansesentra i en nasjonal satsing.

Sametinget slutter seg til kjernen i dette synspunktet, men vil påpeke at det er summen av den nasjonale satsing, sammen med den regionale og lokale medvirkning, som gir best resultater for samisk kulturutvikling. Sametinget forutsetter at flest mulig av de samiske organisasjonene i regionen står bak etableringen. Med opprettelse av samiske ansvarsinstitusjoner vil det nasjonale aspektet kunne bli ivaretatt på en tilfredsstillende måte, både i form av status og statlig finansiering.

7.1 Nasjonale samiske kulturinstitusjoner

På bakgrunn av kulturhusplanen og høringsuttalelsene, vil Sametinget definere følgende kulturinstitusjoner som nasjonale samiske:

- Ája - Samisk senter, Gáivuotna / Kåfjord
- Árran - Julevsáme guovdásj / Lulesamisk senter, Tysfjord
- Beavvváš Sámi Teáhter, Guovdageaidnu / Kautokeino
- Saemien Sijte, Snåsa
- Sámi sierrabibliotehka / Samisk spesialbibliotek, Kárášjohka / Karasjok
- Sámi Vuorká-Dávvirat / De Samiske Samlinger (SVD-DSS) m/Samisk kunstmuseum, Kárášjohka / Karasjok
- Sijte Jarne, Hattfjelldal
- Várjjat Sámi Musea / Varanger Samiske Museum, Unjárga/Nesseby

7.2 Regionale samiske ansvarsinstitusjoner

Følgende regional samisk ansvarsinstitusjon med iboende potensiale for utvikling til nasjonal samisk kulturinstitusjon foreslås:

- Samisk senter i Sør-Troms og Ofoten

Sametinget vil ta stilling til om denne institusjonen skal bli nasjonal samisk kulturinstitusjon når tinget vurderer det enkelte konkrete prosjekt i forbindelse med Sametingets årlige forslag til tiltak på statsbudsjettet.

Følgende institusjoner foreslås å bli regionale samiske ansvarsinstitusjoner:

- Østsamisk museumsanlegg i Neiden
- Samenes hus i Oslo
- Kompetansesenter for laksefiske og elvesamisk kultur i Deatnu/Tana

7.3 Regionale samiske kulturinstitusjoner

Som øvrige regionale samiske kulturinstitusjoner foreslås:

- Samisk kultursenter for Sør-Trøndelag/Hedmark i Røros
- Ljøsenhammaren, Pitesamisk museum, Skjerstad
- Samisk kulturhus på Senja
- Samisk flerbrukshus/urfolkssenter i Tromsø

7.4 Forutsetninger og begrunnelse:

Det forutsettes at disse, eventuelt andre framtidige samiske kulturbygg- og sentre får et reelt samisk innhold, spesielt på det nasjonale plan. Den konkrete vurderingen av dette må foretas av Sametinget i forbindelse med tingets årlige forslag til tiltak på statsbudsjettet.

Sametinget viser til at Beavvváš Sámi Teáhter og Sámiid Vuorká-Dávvirat - De Samiske Samlinger (SVD-DSS) allerede er definert som nasjonale kulturinstitusjoner, og finner ingen grunn til å foreslå endringer for disse institusjonene.

I kulturhusplanen er også Sámi Dáiddamusea / Samisk kunstmuseum definert som en nasjonal samisk kulturinstitusjon. Sametinget har ingen merknader til dette da det er en viktig nasjonal samisk oppgave å ha en samling av samisk billedkunst og kunsthåndverk som gjøres tilgjengelig for publikum. Sametinget har imidlertid betenkeligheter med å opprette nye institusjoner når oppgaver og funksjoner så klart som i dette tilfellet, kan inngå som del av en allerede eksisterende institusjon. Etter Sametingets vurdering kan oppgavene i det planlagte kunstmuseet helt inngå i SVD-DSS's virksomhet. Dette betinger imidlertid en kraftig opprusting av SVD-DSS, og endringer i institusjonens mål og vedtekter, men slik at det faglige ansvaret og de faglige funksjonene mellom Sámi Dáiddamusea / Samisk kunstmuseum og SVD-DSS holdes adskilt.

Sametinget har i sak 21/95 Sametingets informasjonsstrategi og sak 22/95 Samisk bibliotekstjeneste - Samisk spesialbibliotek (SSB) mot en ny tid, definert SSB som en nasjonal samisk kulturinstitusjon. En viktig oppgave for SSB er å betjene andre bibliotek. I tillegg skal det vurderes å etablere regionale bibliotek- og informasjonsentra i sør- og lulesamisk område som tilknyttes Sametinget/SSB. Sametinget har vedtatt at SSB politisk og administrativt underlegges Sametinget. Dette innebærer at SSB etter samlokalisering med Sametinget vil inngå i sametingssystemet. SSB's oppgaver, som i tingets øvrige virksomhet, vil være nasjonale.

Når det gjelder spørsmålet om nasjonale institusjoner for sørsamisk kultur, har Sametinget lagt til grunn at Saemien Sijte og Sijte Jarne får status som nasjonale institusjoner med hvert sitt ansvarsområde. Ansvaret fordeles slik det er i dag.

Begrunnelsen for Árran lulesamisk senter som et nasjonalt senter, er hensynet til lulesamisk kultur, og at institusjonen ble forutsatt nasjonal status i forbindelse med etableringen.

For Várjjat Sámi Musea / Varanger Samiske Museum er det hensynet til kystsamisk kultur og det spesielle potensialet som foreligger med hensyn til museumsfaglige oppgaver knyttet til det store kulturminneomfanget og variasjonen som finnes i Varangerområdet.

Når det gjelder rehabilitering av kyst- og sjøsamisk kultur, er det viktig å etablere nasjonale kulturinstitusjoner. På denne bakgrunn går Sametinget inn for etableringen av Ája samisk senter som et nasjonalt kyst- og sjøsamisk senter.

Sametinget viser til at et samisk senter i Sør-Troms og Ofoten har et iboende potensiale til å kunne utvikle seg til en nasjonal samiske kulturinstitusjoner med den markasamiske tilpasningen i området.

Når det gjelder innholdet i de foreslåtte regionale ansvarsinstitusjoner og de foreslåtte øvrige samiske kulturinstitusjoner vises det til kulturhusplanen, og til høringsuttalelsene.

8 Prioritering og samordning

Planen tilrår at Sametinget vedtar følgende overordnede prinsipper for prioritering:

1. *At eksisterende samiske kulturinstitusjoner sikres en tilfredsstillende driftsfinansiering.*
2. *At tradisjonelle samiske områder og byer med markant samisk befolkning som pr. dags dato ikke har etablert samiske kulturinstitusjoner, prioriteres ved etablering av nye samiske kultursentra.*

Sametinget gir sin tilslutning til ovennevnte. For Sametinget er det en vesentlig oppgave først å sikre forsvarlig økonomisk drift av eksisterende samiske kulturinstitusjoner, før man anbefaler at nye store byggeprosjekter igangsettes, da disse vil konkurrere om de samme knappe driftsmidlene.

Det er rimelig at samiske områder hvor det ikke er etablert samiske kulturinstitusjoner/ sentra, prioriteres foran områder som allerede har slike institusjoner. Samiske kultur-sentra er et viktig ledd i arbeidet med å bygg opp en samisk infrastruktur i ulike samiske regioner, samt i byer der vi finner en stor tilflyttet samisk befolkning.

Det må til slutt være Sametinget som foretar en definering av hva som er et tilfredsstillende nivå med hensyn til driftsfinansiering. Dette innebærer at kulturhusene sikres en økonomi som er forutsigbar ved at driftsbevilgningen blir en fast ordning.

Mange av de eksisterende samiske kulturinstitusjonene/kultursentrene har i dag dårlige arbeidskår. Særlig bekymringsverdig er situasjonen for de nasjonale samiske kulturinstitusjonene. Sámiid Vuorká-Dávvirat (SVD-DSS) må opprustes betraktelig dersom institusjonen skal fylle funksjonen som nasjonalinstitusjon. Dette gjelder både driftsbudsjettet og utvidelse av eksisterende bygningsmasse. Alt dette må sees i sammenheng med etablering av en samling av samisk billedkunst og kunsthåndverk.

Driftsfinansieringen for Beivváš Sámi Teáhter anses i dag for å være tilfredsstillende i forhold til de andre nasjonale samiske kulturinstitusjonene. En økning av teaterets driftsstøtte prioriteres ikke i denne omgang.

Før Sametinget kan tilrå at flere nye utbyggingsplaner realiseres, må flere av de nåværende samiske kultursenterene sikres bedre driftsfinansiering. Dette gjelder både Saemien Sijte i Snåsa, Sijti Jarngge i Hattfjelldal og Várjjat Sámi Musea i Unjárga/ Nesseby.

Når det gjelder Árran lulesamisk senter i Tysfjord anses denne med en viss justering å ha et tilfredsstillende driftsfinansiering for framtiden, og er derfor ikke nevnt blant de eksisterende kulturbygg i prioriteringslista. Tilsvarende gjelder for Samisk kunstnersenter i Kárášjohka/ Karasjok.

Når det gjelder framtidige investeringer i samiske kulturinstitusjoner, forutsetter Sametinget at det følger en tilstrekkelig driftsbevilgning med investeringsmidlene.

Sámiid Vuorká-Dávvirat / De Samiske Samlinger, Beivváš Sámi Teáhter og Sámi sierrabibliotehka / Samisk spesialbibliotek er nasjonale institusjoner og driften av dem må sikres. Finansiering av drifts- og byggekostnader gjøres etter følgende prioritering for de andre samiske kulturinstitusjoner nevnt foran:

NR	NAVN	DRIFTSUT.	BYGGEKOST
1	Samien Sijte, Snåsa	x	
2	Várjjat Sámi Musea, Unjárga/Nesseby	x	
3	Sijti Jarnge, Hattfjelldal	x	
4	Ája samisk senter, Gáivuotna/Kåfjord	x	x
5	Samisk kunstmuseum, Kárášjohka/Karasjok	x	x
6	Samisk senter i Sør-Troms og Ofoten	x	x
7	Østsamisk museumsanlegg i Neiden	x	x
8	Samisk kulturhus på Senja	x	x
9	Samenes hus i Oslo	x	(x)
10	Pitesamisk museum i Skjerstad	x	x
11	Elvesamisk kultursenter i Deatnu/Tana	x	x
12	Samisk kultursenter Sør-Tr./Hedmark	x	x
13	Samisk flerbrukshus/urfolksenter i Tromsø	x	(x)

(x) Usikkert om det blir tale om byggekostnader. Derimot er det tale om investeringskostnader.

Det forutsettes at disse, eventuelt andre framtidige samiske kulturbygg- og sentre får et reelt samisk innhold, spesielt på det nasjonale plan. Den konkrete vurderingen av dette må foretas av Sametinget i forbindelse med tingets årlige forslag til tiltak på statsbudsjettet.

Investeringskostnadene til disse og til andre aktuelle samiske institusjoner skal støttes av staten inntil samisk kultursenterfond er etablert. Dette gjelder særlig kulturinstitusjoner som er under bygging og hvor planleggingsprosjektering er kommet så langt at bygging kan iverksettes.

Oppsummering

- Samisk kultursenterfond etableres for finansiering av nye samiske kultursentra. Som en overgangsordning kan Norsk kulturråds avsetning til kulturhus økes med 8 mill. kr.
- Nasjonale samiske kulturinstitusjoner tildeles 100% driftstøtte over Sametingets budsjett. Investeringskostnadene dekkes 100% av staten.
- Regionale samiske ansvarsinstitusjoner tildeles 100% statlig driftsfinansiering. Alle ansvarsinstitusjonene tildeles støtte av Sametinget. Investeringskostnadene dekkes inntil 70% av staten.
- Fylkeskommuner og kommuner må ta ansvar for samisk kultur, også i finansieringen av samiske kulturtiltak som kultursentra.
- Samordning mellom samiske nasjonale kulturinstitusjoner med ansvarsinstitusjoner.
- Sametinget oppnevner styrerepresentanter i nasjonale samiske kulturinstitusjoner.
- Eksisterende samiske kulturinstitusjoner sikres en tilfredsstillende driftsfinansiering før nye store kultursenterprosjekter tildeles midler.

SAK 24/96 STØTTEORDNINGER FOR SAMISK PRESSE - EVALUERINGSRAPPORT

Dokumenter:

- Rapport: Evaluering av støtteordninger for samisk presse, 18. desember 1995
- Sametingets vedtak i sak 32/93 Framtidig samisk avisstruktur
- Vårt brev av 18.12.95 til Kulturdepartementet og Kommunal- og arbeidsdepartementet
- Brev av 22.01.96 fra SÁLAS
- Brev av 01.04.96 fra SÁLAS
- Brev av 16.04.96 fra SÁLAS

Sametinget fattet følgende vedtak:

Innledning

Media spiller en sentral rolle i ethvert demokratisk samfunn, både som informasjonsformidler og kommunikasjonsmedium. I moderne demokratiske samfunn har media en viktig oppgave i samfunnsdebatten. For det samiske samfunnet er en levende samfunnsdebatt en forutsetning for et fungerende demokrati på samiske premisser.

Samiskspråklige tekster er fremdeles mangelvare i dag, og dette gjelder spesielt daglig nyhetsformidling på samisk. Det samiske samfunnet har på lik linje med det norske samfunnet behov for pressetilbud på et vidt felt. Synliggjøring av det samiske språket og mediadebatten i det samiske samfunnet, vil føre til at språkets status høynes og virker identitetsoppbyggende.

Sametingets mål med pressestøtteordningen

Sametinget har i Sametingsplanen for perioden 1993 - 1997 formulert følgende strategi om media:

- *Sametinget vil bidra til at det samiske samfunnet har et godt utbygd medietilbud til enhver tid.*

I samme plan har tinget uttrykt:

- *Det må etableres stabile støtteordninger som spesielt styrker samiskspråklige aviser, tidsskrifter og magasiner. Det er nødvendig å øke offentlig tilskudd til utgivelse av samiskspråklige aviser, tidsskrift, samt .....*

Sametinget har videre i sak 32/93 Fremtidig samisk avisstruktur, vedtatt at Sametingets målsetting er:

- *Samiskspråklige dagsaviser*
  - *Samiskspråklig ungdomsmagasin*
  - *Samiskspråklig barneblad*
- De samme tilbud bør utgis på lule- og sørsamisk.*

Sametingets mål er å tilrettelegge for et daglig samiskspråklig medietilbud, dvs. etablering av samiskspråklig dagspresse. Daglig og variert samiskspråklig avistilbud og -utgivelser er derfor Sametingets høyeste prioritet, og at det samiskspråklige avistilbudet omfatter tilbud på sør- og lulesamisk. En slik prioritering er en forutsetning for bevaring og utvikling av det samiske språket ved siden av daglige radiosendinger på samisk språk (nord-, lule- og sørsamisk).

Daglige samiskspråklige avisutgivelser vil foruten å informere, opplyse og virke engasjerende i det samiske samfunnet, også bidra til å synliggjøre og tilgjengeliggjøre det samiske språket. Daglig og variert samiskspråklig presse vil samtidig bidra til at språkets status høynes og virker identitetsopbyggende.

Samiskspråklige aviser er viktige virkemidler i Sametingets målsetting i samisk språkarbeid, Stortingets uttrykte målsetting i Grunnlovens § 110a og Regjeringens forpliktelser til å følge opp med både bevaring og utvikling av det samiske språket. Derfor må også avisene påta seg et medansvar for hele det samiske folkets språklige utvikling.

For å sikre barn og unge retten til å oppleve og bære videre egen kulturarv, må det gis en reell mulighet til å fremme samisk språk og kultur på alle samfunnsområder. Samiske mediatilbud for barn og unge vil bidra til å styrke og utvikle den samiske samhørighetsfølelsen mellom denne aldersgruppen som mange steder er svært svekket. Samiske barneblad og ungdomsmagasiner vil også være et viktig bidrag til å styrke samisk identitet og kulturforståelse hos de unge. Det må ikke bli slik i det samiske samfunnet at samisktalende barn og unge kun oppfatter skolen som eneste institusjon med samiskspråklig tilbud og -miljø. Samiskspråklige publikasjoner for barn og unge vil motivere til lesning av samiske tekster, og dermed gi viktig lesetrening på samisk; også i fritida.

Sametinget vil derfor at pressestøtteordningen skal omfatte alle faste periodiske publikasjoner.

Evalueringsrapporten og forvaltningen av pressestøtteordningen

Sametinget er tilfreds med at Kulturdepartementet har tatt initiativ til å evaluere støtteordningen for samisk presse. Sametinget har ved flere anledninger påpekt de dårlige rammebetingelsene for utviklingen av et fullverdig samiskspråklig medietilbud. Evalueringsrapporten gir en god beskrivelse av de avisene ordningen omfatter, og er et godt utgangspunkt for en ny vurdering av ordningen.

Sametinget ser det som naturlig at Sametinget tar ansvaret for forvaltningen av pressestøtteordningen til samiske aviser utfra Stortingets, Regjeringens og Sametingets ønske om økt myndighetsoverføring til tinget i saker som berører det samiske folket. Samisk pressestøtteordning er en slik sak, og en myndighetsoverføring betinger myndighet og rett til Sametinget å fastsette retningslinjene for støtteordningen. Sametinget vil i tillegg forutsette at rammevilkårene og utviklingsmulighetene for den samiskspråklige presse forbedres, og at bevilgningen økes til et akseptablet nivå. Dette omfatter også fast støtteordning til samiskspråklige barne- og ungdomspublikasjoner og Nuorttanaste.

Gjennom en myndighetsoverføring av pressestøtteordningen til Sametinget, vil tingets målsettinger, premisser og vedtak ligge til grunn for utformingen av fremtidige retningslinjer. Foreliggende evalueringsrapport synes ikke å ivareta de hovedhensyn Sametinget ville måtte ta.

Tiltak for samisk presse

Sametinget er kjent med den vanskelige situasjonen de samiskspråklige avisene har. Bevilgningsnivået til avisene har sakket akterut, både i forhold til pressestøttenivået til norske aviser og i forhold til NRK Sámi Radio. Samiskspråklige aviser trenger økonomiske ressurser til nødvendig oppbygging av medarbeidernes samiskspråklige kompetanse og til rekrutteringstiltak som stipendordninger og praktikantordninger. Det er en kjennsgjerning at NRK Sámi Radio tilbyr langt høyere lønn, bedre arbeidsvilkår og språklig kompetanseoppbygging til sine medarbeidere enn det de samiskspråklige avisene er i stand til. Sametinget er tilfreds med NRKs satsing på det samiske tilbudet, men tinget vil understreke at samme satsing er nå påkrevet for de samiskspråklige avisene. Sametinget forventer at statens

myndigheter også her ser forpliktelsene og øker rammene for støtteordningen til samisk presse.

Sametinget støtter forslaget om å øke bevilgningene til samisk presse for inneværende år. Tinget forutsetter at bevilgningsøkningen utelukkende prioriteres til de samiskspråklige avisene. Dette er nødvendig for å sikre hyppigere nyhetsformidling på samisk som også omfatter lule- og sørsamisk språk. I tillegg må avisene forbedre avismedarbeidernes arbeidsvilkår, bygge opp medarbeiderenes samiskspråklige kompetanse og til rekrutteringstiltak, med bl.a stipend- og praktikantordninger.

SAK 25/96 REINDRIFTSAVTALEN 1996-97

Dokumenter:

- Brev av 21. februar 1996 fra Landbruksdepartementet
- St.prp. nr. 40 (1995-96) Om reindriftsavtalen 1995-96, om dekning av kostnader vedrørende radioaktivitet i reinkjøtt, og om endringer i statsbudsjettet for 1996
- Sametingets vedtak i sak 18/95 Reindriftsavtalen 1995/96
- Innst. S. nr. 199. (1994-95) Innstilling frå næringskomiteen om reindriftsavtalen 1995-96, om dekning av kostnader når det gjeld radioaktivitet i reinkjøtt og om endringar i statsbudsjettet for 1995.
- Totalregnskap for reindriftsnæringen, Økonomisk utvalg for reindriftsnæringen, november 1995.
- Ressursregnskap for reindriftsnæringen, Reindriftsforvaltningen, prøveutgave desember 1995.

Sametinget fattet følgende vedtak:

Sametinget vil gi sin grunnleggende tilslutning til de overordnede målene om en økologisk, økonomisk, og kulturell bærekraftig reindriftsnæring. Disse målene er de bærende elementer i dagens reindriftspolitik, og danner grunnlaget for Sametingets merknader.

Endringene i reindriftsloven ble nylig vedtatt i Stortinget. Sametinget har lagt betydelig arbeid i å få på plass denne delen av omleggingen i reindriftspolitikken. Nå er grunnlaget lagt for en mer helhetlig reindriftspolitik, der loven som et sentralt virkemiddel vil, og skal spille en sentral rolle. Stortinget har gjennom lovverket anerkjent reindriftens rettigheter som nå står i forhold til den historiske rolle næringen har spilt i hele det samiske reindriftsområdet. Samtidig innføres klare plikter og sanksjonshjemler overfor næringen.

Sametinget er fortsatt av den oppfatning at man må vise varsomhet i bruken av tvangstiltak overfor næringen som hjemlet i den nye loven, men ser nytten av disse som et supplement til de positive virkemidler som er etablert gjennom reindriftsavtalen.

Ved utformingen av nye forskrifter til reindriftsloven, vil Sametinget påpeke at man ved konkretiseringen av de plankrav som er innført, ikke legger opp til for strenge detaljregler. Distriktene har i dag liten eller ingen erfaring med den type planlegging loven legger opp til, og forskriftene bør derfor utformes i forhold til de praktiske muligheter som finnes for en mest mulig smidig håndtering av kravene. Dette vil være en forutsetning for at planene skal kunne spille den rolle de skal til nytte både for næringen selv og øvrige interesser. I motsatt fall vil man kunne oppleve at intensjonen med kravene svekkes.

Reindriftsnæringen settes nå inn i en klar samepolitisk sammenheng. Sametinget vil heretter få en utvidet rolle i forvaltningen av reindriftsnæringen gjennom oppnevningensmyndigheten til næringens styringsorganer. I denne sammenheng bør nevnes at Sametinget i sin årsmelding har signalisert at det vil bli utarbeidet en egen plan for tingets reindriftspolitik.

Økonomisk grunnlag, rammen

Sametinget registrerer at rammen for årets avtale er redusert med kr. 2 mill. i forhold til fjorårets avtale. I likhet med tidligere år må det vises varsomhet med ytterligere reduksjon i avtalerammen så lenge inntektsgrunnlaget i næringen er svakt, og usikkerheten rundt alternativ sysselsetting er stor. Stortinget bør komme med klarere signaler om at avtalerammen de nærmeste årene ikke må reduseres ytterligere.

Reindriftsnæringen er ikke noen kraftig subsidiert primærnæring, og subsidiering er, og bør ikke være noe mål i seg selv. Samtidig vil kravet til en kulturell bærekraftig næring gjøre at man vil måtte forvente en viss overføring fra det offentlige. Alternativt ville reindriften måtte gå gjennom en enda sterkere strukturrasjonalisering med fokus på kjøttproduksjon. Sametinget er innstilt på å utvikle en reindriftsnæring med en høy andel sysselsatte, for å bevare et størst mulig menneskelig grunnlag for å vedlikeholde tradisjonell samisk språk-, natur- og kulturkunnskap.

Sametinget vil vise til at avtalepartene i sluttprotokollen fra reindriftsforhandlingene er enige om å videreføre prosjektet med kartlegging av mulige inntektsøkninger i reindriften. Dette prosjektet synes svært lovende, og tinget vil understreke de muligheter som ligger i å utvikle økonomien i næringen gjennom næringskombinasjoner. Partene henviser i den sammenheng til Sametingets ordning med støtte til næringskombinasjoner, og tinget vil oppfordre til et tett samarbeid mellom prosjektet og samisk næringsråd som forvalter av ordningen i sametingssystemet.

Det er i dag svært mange med tilknytning til reindriftsnæringen som faller utenom reindriftsavtalens ordninger. Sametinget ser gjerne at partene ser nærmere på årsakene til dette og gir tilbakemelding på eventuelle mangler ved dagens ordninger.

Organisasjonstilskuddet er redusert og Stortinget bør også her gi signaler om at det ikke bør reduseres ytterligere eller om hvilket nivå det bør ha i fremtiden.

Ressursgrunnlaget, reintallstilpasning

Sametinget har i mange år uttrykt behovet for en økologisk tilpasset reindrift, der beitegrunnlaget setter rammen for reintallet på en slik måte at en kan oppnå stabilitet i næringen over tid. I denne sammenheng er det helt sentralt at de fastsatte grensene for øvre reintall gir et så korrekt signal til utøverne som mulig. Det vil si at man fra forvaltningen fastsetter et øvre reintall som er så nært det biologisk riktige som mulig.

Pr. 1. April 1995 er reintallet i Finnmark ca. 15000 lavere enn fastsatt øvre reintall. Sametinget er svært fornøyd med at denne problemstillingen nå settes på dagsorden blant annet gjennom den svært grundige gjennomgangen av ressursgrunnlaget som er presentert i det såkalte "Ressursregnskapet for reindriften". Reindriftsstyret vil nå fastsette nytt øvre reintall for Finnmark i tråd med Sametingets og Stortingets signaler. Dette vil skape større sikkerhet rundt behovet for omstilling og gi et klarere signal om hvor grensen for økologisk bærekraft er.

Omstilling

Ordningen med omstillingslønn er nå stengt for nye utøvere. Det vil nå bli satt i gang en evaluering av ordningen med sikte på å vurdere effektene. En av hovedmålsettingene med programmet var å redusere antall dyr i næringen for å få en bedre overenstemmelse mellom reintall og beitegrunnlag. Studier av slakteuttaket som er foretatt viser imidlertid at programmet primært har resultert i lavere antall utøvere og i liten grad influert på reintallet via slakteuttak. I ressursregnskap for reindriftsnæringen uttrykkes det slik:

"... Programmet synes ikke å ha hatt synlig effekt på slaktetall/totalt reintall. I perioden 1993-95 har Vest-Finnmark hatt en nedgang på ca. 3300

rein i vårflokk, mens Karasjok har hatt en nedgang på ca. 1200. Det har vært en større effekt på antall driftsenheter, idet totalt 58 driftsenheter er på omstilling pr. 1. april 1995. En betydelig andel av disse er driftsenheter med kvilestatus. Selv om relativt mange enheter har avviklet gjennom programmet synes det som om effekten av denne avviklingen langt på vei er kompensert ved at andre enheter har økt sitt reintall. ...” (Ressursregnskap for reindriftnæringen, s. 20)

Sametinget vil avvente den endelige evalueringen av omstillingsprogrammet før tinget kommer med endelige vurdering av resultatet av programmet. Samtidig er det viktig å merke seg disse foreløpige vurderinger med hensyn til reintallsutviklingen.

Når nå omstillingsprogrammet er inne i sin avslutning bør avtalepartene vurdere å innføre en frivillig ordning med førtidspensjon til eldre utøvere som ønsker å avvikle egen reindrift. Ordningen bør gi rom for overføring av driftsenhet som avvikles, med tanke på rekrutteringen i næringen. Ordningen må selvfølgelig gjøres gjeldende for hele reindrifts-området.

Snøscooter som driftsmiddel

Etter mange års krav fra næringen og Sametinget er det nå endelig vedtatt at snøscooteren vil bli godkjent som driftsmiddel i reindriften. En enstemmig finanskomite i Stortinget har gått inn for en slik endring, og etter Sametingets opplysninger vil ordningen innføres med virkning fra 1. januar 1996. Dette vil medvirke til at utgiftsbelastningen i reindriften reduseres og økonomien bedres, og reindriften får en mer rettferdig behandling i avgiftssammenheng i forhold til andre næringer.

Likestilling

Både Stortinget og Sametinget har ved en rekke anledninger fremhevet behovet for å styrke kvinners stilling i reindriften. I Innst. S. nr. 199 (1994-95) uttrykker næringskomiteens flertall følgende:

“Fleirtalet ynskjer å framheve at det er svært viktig å trekkja kvinner sterkare inn i reindrifta. Ikkje berre formelt gjennom ansvarstilhøve og det å stå som leiar i driftseininga, men også ved at arbeidstilhøve og arbeidsoppgåver med direkte tilknytning til utøving av drifta vert søkt lagt til rette og utvikla for kvinner.”

Sametinget vil be forhandlingspartene ta opp disse spørsmålene direkte i forhandlingene med sikte på å utvikle en klarere strategi i forbindelse med reindriftsavtalen vedrørende kvinners rolle i reindriften.

Rovdyrerstatning

Reindriftnæringen har i lang tid hatt svært ugunstig erstatningsordning for rovdyrsskader i forhold til andre primærnæringer. Det ser imidlertid ut til at dette nå skal endre seg i og med at Miljøverndepartementet i disse dager sender utkast til nye forskrifter etter en prosess der NRL har vært sentral.

Sametinget vil vurdere de nye forskriftene. De må tre i kraft raskt, og gi reindriften kompensasjon for den ulempen næringen har i forbindelse med rovdyrskader. Tinget vil i denne sammenheng vise til reindriftsforvaltningens kommentar til tap i næringen der det bl.a. heter:

“Om vinteren er reinen viktigste føde for f.eks. jerven. Sammenhengen er så klar at reineierne hevder at kjerneområdene for jerv er de områdene der reinen til enhver tid befinner seg. På samme måte viser nye undersøkelser at tapspresset på grunn av gaupe er langt over det alle andre enn reineierne har

trodd. Det er derfor en økende forståelse for reineiernes problemer på dette området, men det har foreløpig ikke resultert i endret praksis når det gjelder forvaltningen av de store rovdyrene.”(Ressursregnskap for reindriftsnæringen, s. 31)

Sametinget vil understreke alvoret i den beskrivelsen som gis av reindriftsforvaltningen. Reinen er på beite hele året, og dermed konstant utsatt for rovdyr. Reindrifta besitter ofte større kunnskap om rovdyrbestanden og utviklingen i denne, enn mange som har ansvaret for forvaltningen av rovdyr. Samarbeid, respekt og akseptable erstatningsordninger, er nøkkelford for å lykkes med rovdyrforvaltningen.

Velferdsordninger i næringen

Sametinget har ved gjentatte anledninger stilt spørsmål ved årsaken til at signalene i St.meld. nr. 28 når det gjelder å videreføre avløserordningen over avtalen, ikke er fulgt opp i forhandlingene. I dag er mange utøvere i den situasjon at de ved f.eks. sykdom i liten grad har økonomisk mulighet til å leie inn hjelp til å ivareta sine forpliktelser. Dette er et punkt som i neste omgang kan medføre unødig usikkerhet og press på utøverne i reindriften.

Reindriftens utviklingsfond

Ved fjorårets behandling av reindriftsavtalen ba Sametinget om en evaluering av reindriftens utviklingsfond med tanke på sterkere samordning av virkemidler via ulike ordninger. Dette ble spesielt fremhevet i forhold til en grenseoppgang i forhold til samisk utviklingsfonds ordninger. Foreløpig er det ikke gjennomført noen slik gjennomgang. Sametinget vil igjen understreke behovet, og henviser forøvrig til merknadene til fjorårets avtale fra tinget i sak 18/95 Reindriftsavtalen 1995-96. Samtidig må det understrekes at eksisterende ordning med overføring av midler fra reindriftens utviklingsfond til samisk utviklingsfonds forvaltning har fungert tilfredsstillende og bør videreføres inntil en nærmere vurdering av grenseoppgangen foreligger. Disse midlene er helt sentral når det gjelder å opprettholde næringskombinasjonsstøtten også til reindriften.

RUF finansierer en betydelig grad av forskningsprosjekter gjennom reindriftens fagråd. Sametinget har ved gjentatte anledninger uttrykt at man bør prioritere å gjennomføre den omlegging av reindriftsforskningen som til nå har vært finansiert over avtalen. Grunnforskningen må ut av reindriftsavtalens ansvarsområde og inn under de etablerte forskningsinstitusjonenes ansvar, finansiert via Norges forskningsråd. Det savnes fortsatt tilbakemelding på dette fra forhandlingspartenes side.

SAK 26/96 MELDING OM REINDRIFT 1994

Dokumenter:

- Melding om reindrift 1994, for reindriftsåret 1. april 1994-31. mars 1995
- Totalregnskap for reindriftsnæringen. Økonomisk utvalg for reindriftsnæringen, regnskap 1994 - budsjett 1995
- Ressursregnskap for reindriftsnæringen, reindriftsforvaltningen prøveutgave, for reindriftsåret 1. april 1994 - 31. mars 1995

Sametinget fattet følgende vedtak:

Samlet sett gir melding om reindrift 1994, totalregnskap for reindriftsnæringen og ressursregnskap for reindriftsnæringen et helhetlig bilde av situasjonen i reindriften i det foregående reindriftsåret. Spesielt totalregnskapet og ressursregnskapet beskriver situasjonen i næringen og de utfordringer næringen og forvaltningen står overfor. Reindriftsstyrets

rapportering om styringsorganenes virksomhet virker mindre gjennomarbeidet. En sterkere problematisering av de utfordringer reindriften står overfor, og reindrifststyrets vurdering av disse, er derfor noe som kan bearbeides bedre i fremtidige meldinger.

I likhet med økonomisk utvalg vil Sametinget påpeke at omleggingen av reindrifspolitikken har som konsekvens at den i større grad blir sett i sammenheng med generelle samepolitiske spørsmål. Dette innebærer at Sametinget i henhold til hovedavtalen skal trekkes aktivt inn i den reindrifspolitiske prosessen. Ved de endringer som nå er foretatt i reindrifstloven når det gjelder oppnevning av styringsorganene i reindriften, legger Sametinget til grunn at de samepolitiske utfordringene vil bli sterkere vektlagt ved utformingen av reindrifspolitikken. Styringsorganenes arbeid og Sametingets rolle i forhold til reindrifspolitikken står sentralt i denne sammenheng. Sametinget vil delta i denne prosessen, ved bl. a. å utarbeide en egen plan for tingets reindrifspolitikk.

En rekke spørsmål som reises fra reindrifststyret og områdestyrenes side, er viktig å legge til grunn for den videre forvaltningen av reindriften. Sametinget er opptatt av at det utvikles en reindrifstforvaltning som er i stand til å håndtere de krav næringen selv stiller, men også de krav samfunnet stiller. En del endringer som er gjort i reindrifstloven, vil stille forvaltningen overfor nye utfordringer og oppgaver, spesielt på veiledning- og planleggingssiden. Sametinget vil i tillegg understreke og gjenta behovet for å utvikle en reindrifstforvaltning som i sterkere grad knyttes til at reindriften er basert på samisk språk, tradisjoner og rettsoppfatning, samtidig som øvrige samfunnshensyn ivaretas.

Ressursovervåking, reintall og omstilling

Sametinget ser at ressursovervåkingen er ressurskrevende, samtidig som de strenge krav både Sametinget og Stortinget har stillet til kunnskap på området, krever at systemer og metoder utvikles og benyttes. Dette er en problemstilling som må finne sin løsning når man får utviklet forsvarlige kartleggingsmetoder som kan bli permanente. Tinget regner samtidig med at myndighetene er bevisst sitt ansvar på dette området og stiller nødvendige ressurser til rådighet når systemene skal tas i permanent bruk.

Sametinget merker seg at reintallet i Finnmark pr. 1.4.1995 er ca. 15.000 dyr lavere enn det fastsatte øvre reintall. Reindrifststyret uttrykker i den sammenheng usikkerhet med hensyn til nye reintallsgrenser så lenge forslaget til ny distriktsinndeling ikke er ferdigbehandlet. Under all omstendighet er dette et spørsmål som må prioriteres for å få en klarere sammenheng mellom behovet for reintallsreduksjoner og øvre reintall. Sametinget er bekymret for det signal som ligger i et fortsatt krav om reintallsreduksjoner samtidig som reintallet faktisk ligger under denne grensen.

Resultatet av omstillingsprogrammet synes hittil ikke å ha hatt den virkningen som var forutsatt. Dette antydes også i ressursregnskapet og totalregnskapet der det påpekes at programmet ikke synes å ha hatt synlig effekt på slaktetall/totalt reintall, og at effekten eventuelt begrenser seg til en reduksjon av antall driftsenheter. Sametinget vil avvente den endelige evalueringen av omstillingsprogrammet, før tinget vurderer resultatet av programmet.

I melding om reindrift framgår det at reindrifststyret anser at hovedutfordringen er å redusere antall sysselsatte i reindriften i indre Finnmark, mens en jevnere fordeling av reintallet mellom driftsenhetene ikke betraktes som en aktuell problemstilling. Dette er bemerkelsesverdig med bakgrunn i krav Stortinget og Sametinget har stilt under behandlingen av tidligere års avtaler. Sametinget mener at den faglige utredningen som avtalepartene fikk gjennomført om problemstillingen bør vurderes grundigere av partene og styringsorganene i reindriften. En slik gjennomgang bør så danne grunnlag for en beslutning om regulering av reintall på driftsenhetsnivå. I en slik vurdering bør sammenhengen mellom økonomisk og kulturell bærekraft vektlegges.

Økonomien i næringen

Det fremgår av totalregnskapet at den negative prisutvikling på reinkjøtt etter 1975 er en viktig faktor for inntektsnedgangen i reindriftsnæringen. Det er derfor en stor utfordring for reindriftsforvaltningen og styringsorganene å legge opp en strategi for hvordan pris og kvalitet på reinkjøtt kan bedres på sikt. Sametinget ser svært positivt på at en kartlegging av mulige inntektsøkninger i næringen bl. a. er tatt opp i forbindelse med reindriftsavtaleforhandlingene de to siste år.

Sametinget er bekymret for de økende rovviltproblemene i reindriften og de konsekvenser dette har for økonomi, slakteuttak og planlegging i næringen. Utfordringen framover vil derfor være å få til en endring i forvaltningen av de store rovdyrene, samtidig som reindriften får en bedret erstatningsordning for de tap rovvilt påfører reindriften.

Nye utfordringer

Sametinget registrerer at det pågår en prosess for å utarbeide forslag til ny distriktsinndeling i de tre nordligste reindriftsområdene (Finnmark; Troms, og Nordland). Det er viktig at reinbeitedistriktene tas aktivt med i denne prosessen slik at distriktsinndelingen ikke bare blir mer i tråd med intensjonene i reindriftslovgivningen, men også tar hensyn til beiteøkologiske og driftsmessige forhold, tradisjonell utnytting og de enkelte reinbeitedistrikters muligheter for egenutvikling.

Bilaterale reinbeitekonvensjoner

I likhet med fjorårets melding om reindrift er fortsatt reinbeitekonvensjonene mellom Norge og henholdsvis Finland og Sverige fremhevet av reindriftsstyret som vanskelige å håndheve og praktisere. Sametinget er kjent med at forberedende arbeid med revisjon av konvensjonene er igangsatt fra landbruksdepartementets side. Sametinget vil fortsette dialogen med Sametinget i Sverige og Finland, med henblikk på den aktive rollen de samiske parlamentene må spille i denne sammenheng.

Sametinget merker seg med interesse videreføringen av samarbeidet mellom reindriftsinteresser på norsk og russisk side. Tanken om en reinbeitekonvensjon mellom Norge og Russland er fortsatt aktuell og tinget vil avvente eventuelle konkrete innspill i saken. Samtidig må forutsetningen fortsatt være at den samiske reindriften på russisk side styrkes og utvikles.

Administrativ og forvaltningsmessig virksomhet

Det synes fortsatt som ressursene hindrer forvaltningen i å utvikle kompetansen i samisk språk og kultur. Sametinget forventer at disse problemstillingene prioriteres, og at forvaltningen eventuelt utvikler en plan for dette arbeidet med et overslag på kostnadene slik at bevilgende myndigheter kan ta stilling til dem.

SAK 27/96

SAMISK PARLAMENTARISK SAMARBEID

Dokumenter:

- Betenkning om samisk parlamentarisk samarbeid, cand.jur. John Bernhard Henriksen.
- Sammantradesprotokoll 1995-12-12 -14, § 58, Samisk parlamentariskt samarbete mellan sametingen i Norge, Finland och Sverige. Sametinget i Sverige.

Sametinget fattet følgende vedtak:

- I. Sametinget beslutter med dette å inngå en avtale om Samisk Parlamentarisk samarbeid mellom Sametingene i Sverige, Finland og Norge gjennom etablering av Samisk parlamentarisk råd.
- II. Sametinget tiltrer vurderingene som er fremmet i Nordisk samisk institutts betenkning av 3. januar 1996 om samisk parlamentarisk samarbeid. Vurderingene og forslagene legges til grunn for det videre arbeid i opprettelsen av samisk parlamentarisk råd.
- III. Sametingsrådet får i oppgave å arbeide videre med en samarbeidsavtale mellom sametingene.

**SAK 28/96   FORSKRIFTER FOR STØTTE TIL SAMISKE
KULTURORGANISASJONER****Dokumenter:**

- Høringsuttalelse fra Sámi Dáiddasearvi/Sámi Dáiddaguovddáš datert 9. januar 1996
- Høringsuttalelse fra Sámi Girječáliid Searvi datert 10. januar 1996
- Høringsuttalelse fra Samisk Kunstnerråd datert 10. januar 1996
- Høringsuttalelse fra davvi nuorra datert 6. januar 1996
- Høringsuttalelse fra Sámi Teahter Searvi datert 9. januar 1996
- Høringsuttalelse fra Samenes Landsforbund datert 27. desember 1995
- Utskrift av møtebok i Samisk kulturråds sak 175/95
- Saksfremstilling til vedtak vedr. tilskudd til samiske kulturorg. for 1995
- Utskrift av møtebok - Fordeling av tilskudd til samiske kult. org. 1995
- Høringsuttalelse fra Samenes Folkeforbund datert 8. april 1996
- Brev til Sámi Nisson Forum og Skoltene i Norge datert 26. mars 1996
- Brev til Sámiid Valáštallan Lihttu datert 13. mars 1996.
- Utskrift av møtebok i sak R 6/96

Sametinget fattet følgende vedtak:**I.**

Sametinget vedtar med dette følgende forskrifter for tildeling av tilskudd til samiske kulturorganisasjoner;

§ 1 Formål

Formålet med støtteordningen - tilskudd til samisk kulturorganisasjoner er å styrke og utvikle samisk kultur og identitet. Ordningen skal blant annet bidra til et rikt, variert og aktivt samisk kulturliv.

§ 2 Hvem ordningen omfatter

Tilskuddet kan tildeles samiske kulturorganisasjoner som fremmer de ulike kunstarter. Støtteordningen omfatter også organisasjoner som fremmer samisk idrett.

Det tildeles ikke støtte til samiske foreninger som er tilsluttet samiske hovedorganisasjoner.

Det kan også ytes støtte til andre samiske foreninger, herunder lokale foreninger som har et klart definert formål om å fremme samisk kultur.

§ 3 Krav til søknaden

Søknad om tilskudd etter disse forskrifter skal inneholde årsplan og budsjett, samt årsberetning og regnskap for foregående år.

§ 4 Krav til tilskuddsmottakerne

Ved tilskudd på femti tusen kroner (50 000,-) eller mer skal regnskapet revideres av registrert eller statsautorisert revisor.

§ 5 Virkemidler

Støtten til samiske kulturorganisasjoner gis som tilskudd.

Ved tildelingen av støtte til samiske kulturorganisasjoner skal det legges vekt på at ordningen skal bidra til et rikt, variert og aktivt samisk kulturliv. Ved tildelingen skal det videre blant annet legges vekt på den enkelte samiske kulturorganisasjons aktivitetsplan, annen offentlig støtte, øvrige finansieringsmuligheter, medlemstall og aktivitet.

§ 6 Administrasjon

Samisk kulturråd skal forestå tildelingen av bevilgningen.

Det utarbeides en årlig rapport til Sametinget vedrørende forvaltningen av midlene.

§ 7 Klageadgang

Sametingsrådet er klageinstans for vedtak truffet på grunnlag av denne ordningen.

§ 8 Tilsyn

Sametinget har tilsyn med at midlene forvaltes i samsvar med forskriftene.

§ 9 Endring av forskriftene

Sametinget kan gi nærmere regler for utfylling og gjennomføring av forskriftene.

Sametinget kan endre forskriftene.

§ 10 Adgangen til å sette vilkår

Samisk kulturråd kan sette vilkår for tildelingen.

§ 11 Ikrafttredelse

Forskriftene trer i kraft fra den tid Sametingsrådet bestemmer.

II.

Sametinget vil fortsette arbeidet med å få en egen bevilgning til samisk idrett og vil på nytt fremmer konkret krav om dette når den bebudede organisasjonsplanen fra idrettsorganisasjonen er klar

SAK 29/96**NY RESSURS - SAMISK FORVALTNING****Dokumenter:**

- Ny sak fremmet 29.05.95 av NSR's gruppe Berit R. Nilsen vedrørende erstatningsordninger for tap som følge av sel- og russekrabbeplogen.
- Brev fra Indre Tanafjord Fiskarlag av 17.03.96 ad. russekrabben i norske fjorder.

Sametinget fattet følgende vedtak:

Sametinget finner det naturlig at man blir trukket inn i arbeidet med å etablere forvaltningsordninger for kamsjatkakrabben. Sametingsrådet bes ta kontakt med de aktuelle myndigheter som arbeider med dette.

Ved protokollen:

Elli Kirsti Nystad

Elli Kirsti Nystad